

Vergaderjaar 2008–2009

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

Nr. 770

VERSLAG VAN EEN NOTAOVERLEG

Vastgesteld 17 december 2008

De vaste commissie voor Europese Zaken¹ heeft op 15 december 2008 overleg gevoerd met staatssecretaris Timmermans van Buitenlandse Zaken over het **wetgevings- en werkprogramma 2009 van de Europese Commissie**.

Van het overleg brengt de commissie bijgaand stenografisch verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Europese Zaken,
Waalkens

De griffier van de vaste commissie voor Europese Zaken,
Huisinga

¹ Samenstelling:

Leden: Van de Camp (CDA), Atsma (CDA), Van Bommel (SP), ondervoorzitter, Van der Staaij (SGP), Waalkens (PvdA), voorzitter, Van Baalen (VVD), Ormel (CDA), Van Velzen (SP), De Nerée tot Babberich (CDA), Jan Jacob van Dijk (CDA), Blom (PvdA), Eijsink (PvdA), Van Dam (PvdA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Jonker (CDA), Irrgang (SP), De Roon (PVV), Boekestijn (VVD), Pechtold (D66), Ten Broeke (VVD), Gill'ard (PvdA), Jasper van Dijk (SP), Thieme (PvdD) en Wiegman-van Meppelen Scheppink (ChristenUnie).

Plv. leden: Aasted-Madsen-van Stiphout (CDA), Jager (CDA), De Wit (SP), Van der Vlies (SGP), Vos (PvdA), Snijder-Hazelhoff (VVD), Haverkamp (CDA), Lempens (SP), Schermers (CDA), Knops (CDA), Jacobi (PvdA), Samsom (PvdA), Kuiken (PvdA), Teeven (VVD), Spies (CDA), Roemer (SP), Wilders (PVV), Van der Ham (D66), Van der Burg (VVD), Boelhouwer (PvdA), Van Leeuwen (SP), Ouwehand (PvdD), Voordewind (ChristenUnie) en Vendrik (GroenLinks).

Stenografisch verslag van een notaoverleg van de vaste commissie voor Europese Zaken

Maandag 15 december 2008

Aanvang 14.00 uur

Voorzitter: Waalkens

Aanwezig zijn 7 leden der Kamer, te weten:

Blom, Van Bommel, Ten Broeke, Jonker, Pechtold, De Roon en Waalkens,

en de heer Timmermans, staatssecretaris van Buitenlandse Zaken.

Aan de orde is de behandeling van:

- **de brief van de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken d.d. 18 november 2008 inzake de aanbieding van het wetgevings- en werkprogramma van de Commissie voor 2009 (22112, nr. 729);**
- **de brief van de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken d.d. 10 december 2008 inzake de aanbieding van de kabinetsreactie op het wetgevings- en werkprogramma van de Commissie voor 2009 (22112, nr. 743);**
- **de brief van de president van de Algemene Rekenkamer d.d. 17 juni 2008 inzake het rapport "Europese Regelgeving Implementatie van de Europese Richtlijnen en handhaving van Europese verordeningen in Nederland" (31498);**
- **de brief van de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken d.d. 23 oktober 2008 over de stand van zaken implementatie Europese richtlijnen en kaderbesluiten derde kwartaal 2008 (21109, nr. 187);**
- **de brief van de minister van Buitenlandse Zaken d.d. 16 juni 2008 inzake het rapport "Primus inter pares Een evaluatie van het Nederlandse EU-voorzitterschap 2004" (21501-20, nr. 399).**

De **voorzitter**: Goedemiddag. Wij spreken vanmiddag in dit notaoverleg over het wetgevings- en werkprogramma 2009 van de Europese Commissie. Ik heet de staatssecretaris en de hem vergezellende ambtenaren van harte welkom. De spreektijden zijn bekend. Wat betreft de sprekersvolgorde volgen wij de grootte van de fracties. Het woord is aan mevrouw Jonker van het CDA.

Mevrouw **Jonker** (CDA): Voorzitter. Soms is een crisis nodig om te zien welke waarden zijn opgebouwd. Dit geldt ten tijde van de kredietcrisis in het bijzonder voor de Europese Unie. Wij zijn ervan overtuigd dat minder mensen het bestaansrecht van de Unie als sterke

economische macht en het bestaansrecht van de euro ter discussie stellen dan een jaar geleden. Voor de CDA-fractie heeft het bestaansrecht van de EU sinds de oprichting nooit ter discussie gestaan; wel het effectief functioneren ervan. Ook wij zijn daar kritisch op en dat zullen wij ook blijven.

Meer precair dan het bestaansrecht van de Europese Unie als economische macht is het bestaansrecht van de EU als mensenrechtenmacht. Zowel intern als extern vergt dat meer aandacht, effectiviteit en scherpte. Willen wij de harten van de Europese burgers winnen, dan is een goede balans tussen beide noodzakelijk. Als Ierland ons één ding heeft getoond, dan is het wel dat het er economisch op vooruitgaan niet het overtuigende argument is om voor de EU te kiezen. Daarom sla ik de Europese Commissie terug met haar eigen woorden, opgenomen in de mededeling van de Commissie over het wetgevings- en werkprogramma dat een leidende rol vastberadenheid, vasthoudendheid en verbeeldingskracht inhoudt. Het schort vaak aan vastberadenheid en vasthoudendheid, maar het schort zeker ook aan verbeeldingskracht. Daar zou de Commissie over kunnen nadenken in 2009. Verbeeldingskracht staat volgens Wolters' woordenboek voor het vermogen van de ziel om zich iets voor de geest te stellen. In een nog steeds sterk religieus en spiritueel Europa, ook al lijkt het er vanuit Nederlands perspectief soms anders op, overtuig je de burgers niet alleen door harde valuta veilig te stellen. Ik roep de Commissie via het kabinet op in 2009 vooral de ziel van onze Europese burgers te raken. Een mooie gelegenheid daarvoor vormen de Europese verkiezingen, want die bieden de kans om 375 miljoen kiezers aan te spreken.

Dan kom ik op enkele zaken die wat ons betreft komend jaar aandacht verdienen als het gaat om Europa als mensenrechtenmacht, namelijk de toetreding tot het EVRM, de Roma, huiselijk geweld, Rusland en de val van de Berlijnse Muur 20 jaar geleden.

De toetreding tot het EVRM. Mocht het er komend jaar echt van komen – ik doel op de ratificatie van het Verdrag van Lissabon – dan verzoekt mijn fractie het kabinet, te pleiten voor een snelle aanvang van de toetredingsprocedure tot het EVRM door de EU. Wordt dit ondersteund door de staatssecretaris?

De Roma vormen de grootste minderheidsgroep binnen de EU. Zij leven in overwegend erbarmelijke omstandigheden en hebben te maken met sociale en economische uitsluiting, terwijl ook zij Europese burgers zijn. De

verantwoordelijkheid voor deze groep ligt natuurlijk in de eerste plaats bij de nationale regeringen, maar de Europese Unie kan en moet ook opkomen voor haar minderheidsgroepen door een goed wettelijk kader, politieke wil en technische bijstand bij het helpen implementeren van regelgeving en het uitwisselen van good practices. Europa schiet hierin te kort. Op de top van afgelopen week zijn afspraken gemaakt over een nieuw wettelijk kader. Laat de EU wat dit betreft doorpakken. Wat vindt de staatssecretaris daarvan? Huiselijk geweld. Naast homoseksualiteit is huiselijk geweld een van de grote taboes binnen Europa. De bestrijding hiervan kent in de verschillende lidstaten een zeer diverse urgentie. Laat ook de Unie, naast de lidstaten, een rol op zich nemen in het aanzwengelen van de politieke wil om hieraan te werken, naast het uitwisselen van good practices vanuit de landen die wat dit betreft een voorsprong hebben. Nederland kan daar een essentiële bijdrage aan leveren.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Ik heb aandachtig zitten luisteren. Ik ken mevrouw Jonker uit de Raad van Europa. Ik dacht ook even dat het daar over ging. Daar is zij heel actief als het gaat om mensenrechten, maar welke rol ziet mevrouw Jonker voor de Europese Commissie als het gaat om huiselijk geweld?

Mevrouw **Jonker** (CDA): Precies zoals ik de rol zo-even formuleerde. Sommige landen werken keihard aan de bestrijding ervan, in ieder geval meer dan andere landen. Ik denk dat de Europese Commissie ertoe kan bijdragen dat good practices met betrekking tot mensenrechten – huiselijk geweld valt hier ook onder – worden uitgewisseld tussen landen die er al hard aan werken. Daarnaast kan zij bevorderen dat er wetgeving komt in andere landen.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Je kunt bijna niet tegen het uitwisselen van good practices zijn. Als mevrouw Jonker het hemelbestormende Europa uit het begin van haar betoog probeert te illustreren aan de hand van huiselijk geweld, dan heb ik sterk het gevoel dat zij nu ook Brussel achter de huisdeur wil laten kijken. Ik zou daar grote bezwaren tegen hebben.

Mevrouw **Jonker** (CDA): Ik vraag mij af of dit een vraag is of een stelling. Als het een stelling is, hoeft ik er niet op te regeren. Eigenlijk voel ik mij hiertoe ook niet uitgenodigd.

De **voorzitter**: Mevrouw Jonker, gaat u verder met uw betoog.

Mevrouw **Jonker** (CDA): Dan Rusland. Afhankelijk van het onderwerp wordt dit land gezien als vriend of als vijand. Qua energie zijn wij afhankelijk van Rusland, maar qua buitenlands beleid zijn we het soms liever kwijt dan rijk. Een land dat status hecht aan macht, waardoor alleen een vastberaden en vasthoudende benadering effect sorteert. Het leiderschap van de Commissie laat echter, zoals al opgemerkt, in de richting van Rusland zwalkende knieën zien. Ik wil het kabinet graag een onverdacht onderwerp aanreiken dat in het slaan van een brug naar Rusland in de toekomst mogelijk een rol kan spelen, namelijk uitwisseling en ontwikkeling op het gebied van volksgezondheid. Uit onderzoek van de VN

blijkt dat de Russische Federatie tussen 2005 en 2050 afneemt met 36 miljoen burgers. Vergrijzing en de zeer lage sterfteleeftijd spelen het land hierbij parten. De gemiddelde sterfteleeftijd voor mannen is 57 jaar. Rusland komt voor grote economische dilemma's te staan als het niets doet aan de volksgezondheid van zijn burgers. Wellicht biedt dit kansen voor versterking van de band tussen Europa en haar buurland en van het onderlinge begrip.

2009 is ook het jaar van de viering van de val van de Berlijnse muur en de vereniging van Europa. Laten wij ervoor zorgen dat deze muur niet opnieuw wordt opgetrokken in Georgië, weliswaar niet in de EU, maar wel in Europa. Trots kunnen zijn op Europa, vergt ook opkomen voor wat daar gebeurt.

Dan de zogeheten hardere elementen. De CDA-fractie zet de volgende punten hierbij centraal: betere EU-wetgeving door onafhankelijke toetsing en effectbeoordeling van wetgeving, landbouw en innovatie, bestrijding van mensenhandel, klimaat en energie en migratie en asiel. Ik begin bij betere EU-wetgeving. De CDA-fractie pleit voor een vereenvoudigde en betere EU-wetgeving. Daarom zijn wij voorstander van objectieve effectbeoordeling van een beoordeling van de commissievoorstellen door de Commissie. Dit kan door onafhankelijke en externe controle op de uitvoering van de effectbeoordeling. Dat leidt tot beter geformuleerde EU-regelgeving en voorkomt dat er nog meer bureaucratistische rompslomp veroorzaakt wordt of bureaucratische struikelblokken worden opgeworpen. Idealiter zou dit onzes inziens moeten gebeuren door middel van een panel van deskundigen dat steekproefsgewijs nieuwe wetgevingsvoorstellen toetst aan de Impact Assessment Guidelines waaraan de Commissie is gebonden. Nu geldt de regel dat de slager zijn eigen vlees keurt. Wij zouden een en ander graag onafhankelijker zien en zullen dan ook een motie hiertoe indienen.

Daarnaast willen wij strikte naleving van de doelstelling van 25% bureaucratistische lastenverlichting in 2012. Dit moet een nettodoelstelling zijn, wat betekent dat de resultaten van lastenverlichting op grond van bestaande wetgeving niet teniet gedaan mogen worden door lasten voortkomend uit nieuwe wetgeving.

Dan landbouw. De noodzaak tot betere EU-regelgeving werd twee weken geleden nog eens schrijnend zichtbaar in een speciaal rapport van de Rekenkamer over randvoorwaardenbeleid voor de landbouw, de cross compliance. Bekend werd dat het huidige systeem waar boeren al sinds 2005 aan moeten voldoen, totaal niet werkt. De doelstellingen van het beleid zijn niet duidelijk en de regelgeving is te ingewikkeld. Vervolgens wordt het beleid niet doeltreffend uitgevoerd of gecontroleerd door de lidstaten. Er wordt met verschillende maten gemeten. Dat kan zo niet. Hier moet heel snel verandering in komen. De oplossingen liggen in een vereenvoudiging van regelgeving, een betere controleerbaarheid en het zo veel mogelijk hanteren van een level playing field. Dan innovatie. De Europese Commissie zou op drie terreinen werk kunnen maken van versterking van innovatie. Men zou ten eerste in algemene zin kunnen bekijken of innovatie wordt belemmerd door de aanbestedingscriteria die in Europa van toepassing zijn. Ten tweede zou men het eigen aankoopbeleid van de overheden nog scherper kunnen toetsen op innovatieve en duurzame producten. Mijn fractie vindt dat de aanbestedingscriteria daarop dienen te worden toegesne-

den. Ten derde kent Nederland het fenomeen van groen beleggen. Volgens mijn fractie is dat zeer succesvol. Daarom verzoekt zij de Commissie, te bevorderen dat het in heel Europa een kans krijgt. Wij willen niet dat het wordt voorgeschreven, maar het wel stimuleren. Ik kan de noodzaak van de bestrijding van mensenhandel onderstrepen met een voorbeeld. Ik ben in het afgelopen jaar drie keer in Georgië geweest. Binnen de Europese context is het een arm land met een lastig economisch perspectief. De kranten staan bol van advertenties zoals: jonge representatieve vrouw gezocht om te werken in een restaurant in Zwitserland. Het kan ook in een ander West-Europees land zijn. Er wordt een lokkend perspectief geboden in een rijk land. Veel vrouwen gaan deze uitdaging aan, soms tegen beter weten in. Naïef denken zij dat het ze wel zal lukken om staande te blijven. Het biedt een uitweg uit de uitzichtloze en miserabele toestand waarin zij zich bevinden. Ondercover gaat men op zoek naar de waarheid achter deze advertenties. Op de vraag tijdens een zogenaamd sollicitatiegesprek of men je een referentie kan geven om van te voren van gedachten te wisselen met een collega die de stap al eerder heeft gezet, komt steevast het antwoord: dat kan, als je je handtekening onder het contract hebt gezet. Na de laatste oorlog zal het aantal vrouwen dat hiervan gebruik wil maken alleen maar toenemen. Ook vanuit een groep van 230.000 ontheemden zal er een vlucht naar het westen worden ondernomen. Ik heb kennisgemaakt met de overheid in Georgië. Misschien doet men er wat mogelijk is, maar het is gewoon niet goed genoeg. De georganiseerde misdaad viert hoogtij, er wordt veel geld verdiend met mensenhandel en de aanpak moet harder, directer en met meer technische support van de Europese Commissie. Wat betreft klimaat en energie is de CDA-fractie voorzichtig optimistisch over het vervolg op de weg naar Kopenhagen. Graag complimenteert zij het kabinet en de ambtenaren voor de Nederlandse inzet. Zij hebben veel voor elkaar gekregen. Het volgende cruciale moment is de komende voorjaarsstop. Daarbij wordt besloten over de financiële architectuur van het nieuwe verdrag, waarbij ook Nederland een belangrijke rol heeft gespeeld. Meerdere toppen zijn voorzien. Op deze gezette tijden wil mijn fractie dat de Kamer blijft praten over de Nederlandse inzet bij de onderhandelingen. Deze inzet dient tijdig en volledig naar de Kamer te worden gestuurd, zodat er adequaat discussies en debatten over kunnen plaatsvinden. Zegt de staatssecretaris dit toe? Ik kom toe aan het laatste onderwerp: asiel en migratie. De CDA-fractie wil dat er meer eenduidigheid komt in de aanpak van illegale migratie, waarbij zij met name doelt op de aanpak van de bootmigranten. Procentueel betreffen die slechts een klein deel van de illegale migratie, maar de noodzaak tot ingrijpen is groot. Om het maar even plat en direct te benoemen: gezien het aantal lijken dat aan de kusten van de Europese Unie aanspoelt. Afgelopen week was ik aanwezig bij een zeereddingsoperatieoefening bij Las Palmas. Er is toen veel gesproken over de wijze waarop Spanje dit en de vervolgpprocedure in de laatste twee jaar heeft georganiseerd. Ik kan niet anders zeggen dan dat het indrukwekkend was. Niet dat er niets te verbeteren valt, maar Griekenland en Malta kunnen er nog erg veel van leren. Ik vraag de staatssecretaris om zich ervoor in te zetten dat de Commissie doorpakt bij de uniformering van de aanpak en vooral de handhaving daarvan. Wij zijn

geciviliseerde landen. Dat vraagt dat lidstaten van de Europese Unie dergelijke zaken op een normale manier uitvoeren; dat is de Europese Unie aan haar stand verschuldigd. Er zijn succesfactoren om een dergelijke migratie te voorkomen, zoals het opbouwen van partnerschap en dialoog met de landen van herkomst. Als wij beleid opstellen moeten de drie elementen illegale migratie, legale migratie en co-development samen worden genomen. Ik vraag de staatssecretaris of hij er zich sterk voor wil maken dat dit de toekomstige lijn van de Commissie wordt. Over het voorstel tot de oprichting van een Europees ondersteuningsbureau voor asielzaken het volgende. De CDA-fractie steunt van harte een gemeenschappelijke aanpak van de formatie over landen van herkomst en de invoering van een gemeenschappelijk Europees asielcurriculum. Het zou goed zijn als dit het komende jaar tot stand komt. Zo dient er het komende jaar ook meer asielkennis paraat te zijn bij de FRONTEX-operaties. Hoe gaat de EU het komende jaar werken aan een betere gezamenlijkheid in het optrekken rondom de asielkwestie? Als het niet kan op basis van gezamenlijkheid, hoe handhaven wij dan de minimumnormen in lidstaten die deze met voeten treden, omdat handhaving niet in hun belang is? Besprekingen hierover zijn begonnen in Tampere, vervolgens opgenomen in het Haagse programma, herhaald in het Franse pact en de afspraken worden nu opgenomen in het Stockholmprogramma. Met andere woorden, dit is om moedeloos van te worden. Europa toont zich in de handhaving niet zomaar slap, maar ongeloflijk slap. Wij willen dat dit het komende jaar verbetert. Meermaals heb ik gesproken over het level playing field. Bij landbouw wordt dat met voeten getreden, bij klimaat en energie ligt het onder vuur en bij asiel wordt het opnieuw met voeten getreden. Wat gaat de staatssecretaris daaraan doen? Wij willen hierop een harde en concrete opstelling.

De heer **Blom** (PvdA): Voorzitter. Tijdens de Staat van de Unie had onze staatssecretaris een prachtige beeldspraak als antwoord op het verzoek om te onderzoeken hoe de financiële crisis, de kredietcrisis in Europa is ontstaan. Zijn antwoord was: het huis staat in brand, laten wij onze aandacht op dit moment niet besteden aan het zoeken naar de lucifer, maar laten wij er eerst voor zorgen dat de brand wordt geblust. Als ik het Europees wetgevings- en werkprogramma lees en zie wat de input is geweest uit de diverse vakcommissies, heb ik de indruk dat het huis nog steeds in brand staat, maar dat wij bezig zijn om de tuin winterklaar te maken. Dat kan volgens mij niet de bedoeling zijn. Op dit moment spelen twee crises in Europa een hoofdrol. Door de kredietcrisis worden wij dagelijks getroffen. Wij hoeven de krant maar open te slaan en wij zien wat die betekent voor de reële economie. Vandaag stond er een aankondiging in de krant dat er wereldwijd bij DSM 1000 mensen worden ontslagen. Wij hebben de berichten over Corus gelezen, dat overweegt om Nederland te verlaten teneinde niet geconfronteerd te worden met de gevolgen van de maatregelen waarover het afgelopen weekend is besloten tijdens de Europese top. Dit betekent nog meer werklozen. In mijn provincie overweegt Dow Chemical een aantal fabrieken te sluiten vanwege de kredietcrisis. Dit heeft een enorme impact

op een gebied als Zeeuws-Vlaanderen. Tegelijkertijd moeten wij de klimaatcrisis aanpakken. Ik bedoel hiermee te zeggen dat op het moment dat je constateert dat je met die problemen zit, met werkgelegenheidsproblemen in de toekomst, met waarschijnlijk volgend jaar nog veel meer ontslagen, met nog veel meer onzekere tijden, de Europese Unie ervoor moet zorgen dat zij een baken van zekerheid wordt. Dit moet volgens de PvdA uiteraard in het werkprogramma prioriteit nummer 1 zijn. Dit is voor de Europese Unie en alle Europese instellingen een ultieme mogelijkheid om hun bestaansrecht te bewijzen. Nu is het moment gekomen dat Europa in een aantal gevallen het voortouw moet nemen. Nu is de tijd aangebroken dat Europa leiderschap moet tonen, want daarnaar wordt gevraagd. Leiderschap toon je door hoofdzaken van bijzaken te scheiden. Wat de PvdA betreft, staat dit jaar het werkprogramma van de Europese Unie in het teken van het scheiden van hoofd- en bijzaken. Richt je in al je gelederen voornamelijk op die twee zeer grote crises: klimaat en energie. Je hebt dan ook kans dat je weer terugkomt in de harten van de mensen, omdat je dan kunt bewijzen dat Europa meerwaarde heeft. Dit kan er ook toe leiden dat het imago van Europa sterk wordt verbeterd, misschien wel dat het 180 graden wordt gewijzigd in positieve zin. Hoe moet je dat doen? Mijn tip is heel simpel. Schuif alle bureaus in Brussel morgen leeg en zorg ervoor dat op die bureaus alleen maar dossiers komen te liggen die te maken hebben met de aanpak van die twee crises. Ga plannen maken en zet de plannetjes maar gewoon in de ijskast. Dus even geen fietspaden in Twente, even geen boulimiabestrijding in Europees verband, even geen aandacht voor Europees fruit op de scholen. Het is allemaal heel interessant, maar op dit moment staat het huis in brand. De tuin wordt een keer niet winterklaar, maar dat zien wij de volgende winter wel weer. Even geen leuke dingetjes voor Europa, maar proberen om de primaire kwaliteiten te benutten. Maak combinaties tussen de krediet- en klimaatcrisis. Pak beide zaken aan. Zorg ervoor dat het toezicht op banken en financiële instellingen nog beter wordt aangepakt dan nu het geval is. Nogmaals, toon die meerwaarde van Europa aan. Versnel bijvoorbeeld de Lissabonagenda. Zorg ervoor dat je nog beter wordt in dat waarin je al het best was. Investeer in nieuwe technologieën. Ga stimuleren in plaats van frustreren. Dit alles moet kunnen. Je zou bijvoorbeeld in deze periode de Europese instellingen kunnen maken tot de grootste denktank ter wereld. Dat kan, want Brussel zit bomvol optimaal gekwalificeerde ambtenaren. Denk alleen al aan het feit hoe moeilijk het is om ambtenaar bij de Europese Unie te worden vanwege alle examens die afgelegd moeten worden. Met andere woorden: in Brussel zit alleen maar de top. Maak daarvan vervolgens gebruik! Het woord "proactief" staat op de lijst van slechtste woorden van het afgelopen jaar, maar ik gebruik het nu toch maar een keer. Zorg ervoor dat Europa een proactieve houding toont tegenover overheden en bedrijfsleven. Elk voordeel heeft zijn nadeel en elk nadeel heeft zijn voordeel, zoals de grote Amsterdamse filosoof ooit zei. Nu is het moment dat het kan. Mijn slotwoorden zijn: Europa, aanpakken die handel!

De heer **Van Bommel** (SP): Ik ben een praktisch ingesteld mens en ik wil weten wat men in Brussel moet

gaan doen. Moet men dit letterlijk nemen? Moet de staatssecretaris vanmiddag, om vijf over vijf, bellen naar de Commissie en zeggen dat het wetgevings- en werkprogramma maar niet moet worden gevolgd? De bureaus aan de kant, de papieren verbrand en morgen denken in die tank. Geeft u die boodschap mee aan de staatssecretaris?

De heer **Blom** (PvdA): Uiteraard is dat de boodschap. In hoofdlijnen is de boodschap: zorg ervoor dat in het Europese wetgevings- en werkprogramma de aanpak van de krediet- en klimaatcrisis de eerste prioriteit is. Relevante dossiers, die daarmee rechtstreeks te maken hebben, moeten dus prioriteit hebben en voor de rest mogen de bureaus even leeg.

De heer **Van Bommel** (SP): Dan verwacht ik van de Partij van de Arbeid ook dat zij in de komende periode niet zal meewerken aan richtlijnen, verordeningen en allerlei andere zaken die moeten worden omgezet in nationale wetgeving of aan voorstellen vanuit Brussel die niets met de kredietcrisis, niets met de klimaatcrisis of niets met de Lissabonagenda te maken hebben. Dan weten wij wat de bedoeling is. Wij proberen hier tenslotte ook praktisch te zijn.

De heer **Blom** (PvdA): Dat vind ik nu weer typisch een SP-opmerking. Ik probeer namens de Partij van de Arbeid een vlammend betoog te houden over dat wat op dit moment het belangrijkste is in Europa, namelijk de aanpak van de klimaat- en kredietcrisis. Die hoort prioriteit te hebben bij alle Europese instellingen. U vraagt of ik dan niet meewerk aan de plannetjes die ik zo even noemde, en aan allerlei richtlijnen die in de Kamer aan de orde komen. Natuurlijk doe ik dat wel, dat is onderdeel van mijn werk. Daarvoor zit ik hier. Dat is toch een raar verhaal? Wij praten vandaag over het Europese wetgevings- en werkprogramma. Wij moeten hier ervoor zorgen dat de prioriteiten in de goede volgorde worden gezet. Als u mij, als lid van de Partij van de Arbeid, vraagt wat de goede volgorde is, is dat alle relevante programma's die te maken hebben met de aanpak van de klimaat- en kredietcrisis. Die programma's horen prioriteit te hebben.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Ik voel mij wel aangesproken door het vlammende betoog van de heer Blom. Ik wil dan wel dat hij boter bij de vis geeft. Wij hebben vandaag ons best gedaan om naar de prioriteiten te kijken. De vakcommissies hebben onderwerpen aangedragen die wij volgend jaar als subsidiair gaan behandelen. Welke onderwerpen zouden eraf mogen? Of beter gezegd: welke blijven erop? Dat kunnen er dan niet veel zijn.

De heer **Blom** (PvdA): Gelukkig staan er heel veel onderwerpen op die in lijn zijn met het vlammende betoog dat ik zojuist heb gehouden, bijvoorbeeld de aanpak van de Lissabonstrategie of de aanpak van de klimaatcrisis in relatie tot hetgeen het afgelopen weekend is gebeurd. Zo zijn er een heleboel onderwerpen te noemen, onderwerpen die rechtstreeks te maken hebben met de crises. Als Europa wil bewijzen dat het meerwaarde heeft, als je dat voor de burgers duidelijk wilt maken en als je de goede context in aanmerking wilt nemen, is dit het moment om iets te doen, want nu staat

het huis in brand en die brand moet geblust worden. Daarom zeg ik in voetbaltermen: alle ballen richten op de crises.

De heer **Van Bommel** (SP): Voorzitter. Inmiddels is 50% van onze nationale wetgeving gebaseerd op Europese regelgeving oftewel: zij vindt haar oorsprong in de wetgevings- en werkprogramma's van de Europese Commissie. Dat is een behoorlijk hoog percentage. Dat wordt nog niet door iedereen onderkend. Tegelijkertijd kunnen wij gelukkig constateren dat de aandacht voor Europa en de precisie waarmee Europese voorstellen worden beoordeeld, stapsgewijs vooruit zijn gegaan. Naar onze beoordeling is dat mede het gevolg van het Nederlandse nee bij het referendum over de Europese Grondwet. Met name op het gebied van subsidiariteit en proportionaliteit is de aandacht versterkt, niet het laatst door de Tijdelijke gemengde commissie subsidiariteitstoets. Enerzijds weet ik dat het niet gebruikelijk is om het kabinet om een reactie te vragen op het werk van de Kamer, anderzijds weet ik dat deze staatssecretaris daar nooit een probleem mee heeft. Ik ben dan ook benieuwd of hij een opvatting heeft over het werk van de Tijdelijke gemengde commissie subsidiariteitstoets.

Voorzitter. Ik wil een vraag stellen over de relatie tussen het wetgevings- en werkprogramma en het Verdrag van Lissabon. Dat verdrag zal in 2009 vermoedelijk niet in werking treden. Heeft dat nog invloed op de voorstellen die in dit programma staan? Wordt ergens op geanticipeerd? Of zijn het kabinet zaken bekend die juist daarom niet in dit programma zijn opgenomen? Hierop krijg ik graag een reactie.

Dit jaar heeft het wetgevings- en werkprogramma van de Commissie duidelijk minder gewicht dan voorgaande programma's. Desondanks zijn de grote woorden en de prioriteiten dezelfde. Er is niets mis met het werken aan groei en meer banen, aan bestrijding van de klimaatverandering en vergroting van de duurzaamheid, aan het dichterbij de burger brengen van Europa en het zichtbaar maken van Europa op het wereldtoneel. Het is echter zeer de vraag of dit programma crisisbestendig is. Net als op nationaal niveau zal als gevolg van de financiële crisis mogelijk veel aan het programma moeten worden bijgesteld. Wat vindt de staatssecretaris van dit probleem? Moeten wij rekening houden met grote wijzigingen in de loop van het volgende jaar? Alles hangt verder af van de uitwerking. Zoals bekend zien wij daarvan met dit programma vooral iets in de titels. Het aantal voorstellen is daarentegen de helft van dat van vorig jaar. De behandeling ervan zal vanwege de verkiezingen alleen in het voorjaar van 2009 plaatsvinden. Dan is nog maar te bezien of de nieuwe Commissie verder gaat met de voorstellen en geen andere prioriteiten stelt. Wat is trouwens de ervaring van het kabinet met wisselingen? Het kabinet constateert dat weinig nieuwe voorstellen worden gedaan naast de voorstellen die verband houden met de economische crisis en dat de nadruk voor een groot deel op de communicatie ligt. Ik wil vervolgens een paar opmerkingen maken over de Europese wetgeving in het algemeen. Voor de SP is de hoeveelheid voorstellen geen graadmeter. De Europese samenwerking kan op meer manieren vormgegeven worden dan alleen door zoveel mogelijk regels die grensoverschrijdende onderwerpen betreffen aan elkaar gelijk te maken. Regels zijn echter wel het meest ingrijpend. Eenmaal vastgesteld kan een lidstaat niet

zomaar naar eigen inzicht handelen en voordat een regel is gewijzigd, is men jaren verder. Daarom moet voorkomen worden dat nieuw beleid wordt vastgesteld voordat eerder beleid op hetzelfde vlak is geëffectueerd en geëvalueerd. Onder andere bij het asielbeleid zien wij dit. Voordat minimumnormen voor asiel overal geïmplementeerd en gehandhaafd worden, praat men al over de harmonisatie ervan. Aan die kwestie moeten wij nog eens goed aandacht besteden. Het rapport van de Algemene Rekenkamer geeft daartoe aanleiding. Een traject duurt soms veel te lang. Men onderhandelt over vergezichten, trekt conclusies, vervolgens komen er groenboeken, witboeken en uiteindelijk concrete richtlijnen en verordeningen. Op het moment van vaststellen, zijn wij vaak jaren verder. Dan volgt vaak nog het traject van omzetting in nationale wetgeving, behandeling en uiteindelijk implementatie. Dat kan snel, maar soms ook jaren duren. Ten slotte is het afwachten of de regeling het gewenste effect sorteert. Ondertussen is men in Brussel al weer bezig met voorstellen om richtlijnen te wijzigen in een waarschijnlijk door verkiezingen al totaal veranderd gezelschap. In het gehele omzettingstraject valt veel te verbeteren, maar zouden wij alles niet om moeten draaien en de beoordeling van het programma daarbij moeten betrekken? Hoe zit het bijvoorbeeld met de implementatiecapaciteit van Nederland met betrekking tot de voorstellen? Het kabinet gaf in zijn reactie op het rapport aan dat er spanning is tussen de inzet van specialisten bij de onderhandelingen en de inzet van hen bij de implementatie. Weten wij dat bepaalde voorstellen een zwaar beslag op de capaciteit zullen leggen? Spelen dergelijke overwegingen überhaupt een rol bij de beoordeling? Brussel zou zich toch niet moeten gedragen als een wetgevingsmachine zonder dat er oog is voor de mogelijkheid of de regeling snel door de lidstaten is te implementeren. Daarnaast geldt de vraag of het zin heeft om te komen tot wetten die moeten leiden tot een meer effectieve Europese samenwerking als ze toch niet worden gehandhaafd. Het voorgaande betekent dat de burger pas jaren nadat een besluit is genomen iets merkt van de maatregel. Wie zou hij daarvoor nog kunnen aanspreken of wie zou hij daarvoor nog kunnen bedanken? Het schept wat dat betreft ook een democratisch gat. Daar komt nog een ander nadeel van wetgeving als instrument naar boven. Het vraagt een bijna compleet overzicht van alle mogelijke effecten die in de Europese Unie kunnen ontstaan. Neem bijvoorbeeld het geval van gratis schoolboeken. Had Nederland ingestemd met de richtlijn Aanbesteding als het had voorzien dat die leidde tot dit soort toestanden? Iedereen kan zien dat dit toch niet de bedoeling moet zijn. Nu wordt er op allerlei manieren bekeken hoe wij alsnog om die Europese regels heen toch gedaan kunnen krijgen wat wij willen. Juristen die zijn gespecialiseerd in Europees recht, zijn de enigen die daar beter van worden. Dit vraagt op zijn minst om meer speelruimte om in onvoorziene gevallen zelfstandig als land daarvan te kunnen afwijken in plaats van eerst weer het hele onderhandelingstraject te moeten ingaan. Een richtlijn als instrument is ook bedoeld voor de nodige flexibiliteit. Kan dit niet worden aangepast, opdat er ook snel kan worden besloten tot afwijking dan wel aanpassing? In dit opzicht wijs ik op die verdragsbepalingen waarin wordt gesteld dat landen mogen afwijken als er nieuwe

wetenschappelijke inzichten zijn of – in het ergste geval – noodsituaties.

Dit zou ook nog een ander positief effect kunnen sorteren. Allerlei maatschappelijke actoren proberen nu al in een vroeg stadium het onderhandelingsresultaat te beïnvloeden. Decentrale overheden en belangengroepen investeren massaal in hun contacten in Brussel om in een zo vroeg mogelijk stadium het onderhandelingsresultaat te beïnvloeden omdat zij bang zijn de boot te missen. In de praktijk gaat het dan vaak om de kleinste details. Zelfs piepkleine belangenorganisaties investeren in het in kaart brengen van de Brusselse machinerie. Welke maatschappelijke kosten brengt dit met zich? Een deel van die inspanning zou minder noodzakelijk zijn als men weet dat men ook na het besluit nog bij de nationale regering terecht kan. Ik krijg hierop graag een reactie.

Het volgende onderwerp is communicatie. Er lijkt iets vreemds aan de hand te zijn. Telkens als er wordt gesproken over communicatie naar de burger en het schetsen van een realistisch beeld van Europa, komt men – in mijn woorden – met leuke dingen voor de burger. Hoe vaak ik inmiddels niet het voorbeeld van de maximumtarieven voor grensoverschrijdend verkeer in de Europese Unie heb gehoord, ik weet het niet meer. Iets wat overigens terecht is aangepakt, maar naar verluidt tevens heeft geleid tot verhoging van tarieven voor bellen buiten de Europese Unie.

Uit de nieuwe houding met betrekking tot communicatie valt wel af te leiden dat men in Brussel is geschrokken van de scepsis over Europa. In plaats van het bestaande beleid te verdedigen en desnoods aan te passen aan de kritiek, probeert men nu duidelijk te maken dat de Europese Unie er ook voor de burger is. Naast de maximumtarieven voor het bellen, scharen wij daar ook de hele nieuwe focus op consumentenbescherming onder en de poging om die door heel de EU te harmoniseren. De Europese Unie moet maatwerk leveren en datgene doen waarvoor zij is bedoeld. Niet, zoals wij vooral gewend waren te zien bij het Europees Parlement, nog eens daar proberen te regelen wat prima nationaal kan zoals het tegengaan van overgewicht of de duur van het zwangerschapsverlof. Het kabinet moet het toch met ons eens zijn dat dit niet de bedoeling is?

De Commissie kondigt twee onderwerpen aan als prioriteit voor de communicatie. De eerste, de parlementsverkiezingen, lijkt mij vanzelfsprekend. Hoe zal die communicatie zich echter verhouden tot die van het kabinet? Ieder zijn eigen ding? Taakverdeling? Samenwerking? Zijn er andere aandachtspunten? Ik krijg hierop graag een reactie.

De tweede prioriteit heeft betrekking op de klimaatconferentie in Kopenhagen. De Europese Unie kon daar inderdaad bewijzen wat zij waard is, maar zij heeft ons dit weekend zwaar teleurgesteld. Plannen werden afgezwakt omdat vooral – niet alleen – onze Oost-Europese lidstaten zich met hoge kosten zagen geconfronteerd. Je kunt hierover nog zo goed communiceren, maar er verandert niets aan het feit dat de plannen zijn afgedaald naar een Europees gemiddelde zonder dat er iets te zien is van de noodzakelijke solidariteit tussen lidstaten om een hoger ambitieniveau te verwezenlijken. Wij zijn dan ook heel sceptisch en vrezen dat communiceren hier zal betekenen, het verhullen van wat blamage van het potentieel kan worden genoemd.

Wij hopen dat de aandacht voor het lustrum van de uitbreiding niet alleen zal zijn gericht op het onderstrepen van gedeelde waarden, maar juist ook zal leiden tot het invullen ervan bij de aanpak van gezamenlijke problemen die de uitbreiding ook met zich heeft gebracht. Deelt het kabinet die wens?

De heer **Ten Broeke** (VVD): Voorzitter. Ik heb vanmiddag het genoegen om de vergadering in een zaal verder te mogen voorzitten. Daar zit de zaal vol. Hiermee zeg ik niets ten nadele van de mensen die hier op de publieke tribune zitten, want ik ben blij dat zij hier aanwezig zijn. In die andere zaal wordt een miljoenenplan uitgevoerd in een rondje Nederland over sporen en wegen. Die vergadering is vanochtend om tien uur begonnen en als die net zo lang duurt als vorig jaar, dan weten wij pas vannacht om een uur waar extra miljoenen worden ingezet voor wegen en spoor. Dat is allemaal ongelofelijk belangrijk, terwijl wij ons vandaag bezighouden met het wetgevings- en werkprogramma van de Europese Commissie. Daar gaat het, misschien wat verholten en verscholen, om miljarden. Bij het doorlezen van het verslag van het debat van vorig jaar kwam ik een tekst van de heer Blom tegen. Ik wil hem een enorm compliment maken, want hij had een vooruitziende blik. Naast het feit dat hij zag dat het programma destijds te weinig sociaal en rechtvaardig was, had hij het voortdurend over de kapitaalmarkt en de richtlijn over de kapitaalmarktvereisten. Dat moest maar eens worden aangepakt gezien de turbulentie van dat moment. Dat was een vooruitziende blik. Het is een beetje jammer dat de heer Blom vandaag niet ziet – of niet wenst te zien – dat een groot deel van dat programma de afgelopen maand opnieuw, weliswaar in een nieuw jasje, aan ons is voorgeschoteld. Wij doen nu alsof het heel nieuw is en alsof het een Europese aanpak is van de financiële crisis, maar veel van die voorstellen stonden nu juist in het WWP van 2008: zo'n veertien richtlijnen, mededelingen en verordeningen die alle betrekking hadden op liquiditeit, herkapitalisatie en spaardeposito's. Het lijkt allemaal misschien minder interessant dan de N35 of de A1, maar niettemin is gebleken dat het van eminent en cruciaal belang is. De VVD-fractie zegt dan ook tegen de regering: maak maar een noodpakketje van dat pakketje dat vorig jaar al werd voorgesteld en waarvan wij nu pas de uitvoering ter hand nemen en jas het erdoor. Wil de regering dat bevorderen?

De meeste van de voorstellen met mooie saaiere namen als Solvency II en Basel III zeggen de mensen niet zo heel veel, maar het is in het kader van de communicatie over Europa niet onwezenlijk om daar aandacht voor te vragen. Het gaat hier namelijk om het scheppen van het noodzakelijke vertrouwen in een wereld waarin het kapitalisme wereldwijd in een vertrouwenscrisis is terechtgekomen. Deze is veroorzaakt door onverantwoordelijk, onfatsoenlijk of doodgewoon "freerider"-gedrag, waardoor vrijheid en verantwoordelijkheid uit het lood zijn geslagen. Dan is er een overheid nodig om licht regulerend of zelfs bestraffend op te treden. In VVD-termen: op Wallstreet en op Mainstreet moet er meer blauw op straat komen. Een vrije samenleving kan immers niet zonder een sterke politiek.

Dan een enkele opmerking over de aanpak van de economische crisis door de Commissie. De heer Blom zou graag het primaat van de Commissie herstellen. Dat ben ik op zichzelf wel met hem eens, want de Commissie

moedigt alle landen aan om met hun eigen nationale plannen te komen. Ik was zeer getroffen door de kritiek daarop van de Duitse minister Steinbrück. Ik zou daar graag ook de reactie van de staatssecretaris op horen, want onderdelen van die plannen zullen wij straks weer terugzien. Dat baart ons zorgen, want de Europese Commissie dreigt tot een stempelmachine te verworden voor diezelfde nationale plannen die enorme budgetoverschrijdingen veroorzaken en een schuldberg opbouwen die een donkere slagschaduw zal werpen op de volgende generatie en dat in een toch al vergrijsde toekomst. Kan ik rekenen op bijval van de staatssecretaris voor die Duitse reactie?

Tegen die achtergrond is het noodzakelijk dat wij een sterke Commissie hebben, die een aantal kerntaken goed uitvoert. Ik zal die nog eens nalopen. Ten eerste verregaande liberalisering van de interne markt. Ten tweede het wegnemen van irreële belemmeringen op het vrije verkeer van goederen, diensten, kapitaal en personen. Ten derde een stevig toezicht op de verdragen – want daar staat de Commissie voor – zoals het Stabiliteits- en Groeipact en de mededingingsregels. De Commissie moet alles op alles zetten om het liefst nog voor het einde van het jaar een handelsakkoord te sluiten in een wereld waar het handelsvolume van ruim 8% is gehalveerd naar 4%. Dat is direct een enorme dreun voor de open Nederlandse exporteconomie. Daar moet de aandacht van deze en de volgende Europese Commissie naar uitgaan. Deelt de Nederlandse regering deze omschrijving van de kerntaken, waarin de uitbreiding in elk geval op een lager pitje wordt gezet? Dat brengt mij tot de regels die de Commissie voor 2009 denkt te kunnen uitvaardigen. Dat zijn er, als wij even niet kijken naar de specifieke regels die betrekking hebben op de financiële en economische crisis, behoorlijk wat minder dan in 2008. Een halvering van de prioriteiten ongeveer. Dat is te verwachten met een uitgaande Commissie, maar dat is bepaald geen ramp. Het gaat om beter en bepaald niet om meer. "Rocco moet werken", zo hebben wij gesteld. Dat is een pragmatische en praktische benadering. Uiteindelijk is dat een benadering die het vertrouwen en de legitimiteit van Europa zal herstellen. Dat is volgens ons het wervende verhaal.

De vakcommissies in deze Kamer hebben 31 van de 49 voorstellen uit dit programma als prioritair bestempeld en tien daarvan aangemerkt voor de subsidiariteitstoets. Daar komen nog vier bij die waren overgebleven van vorig jaar. Van die prioriteitslijst wil ik er een paar langslopen en daar namens de VVD-fractie een korte appreciatie bij geven.

Op het gebied van Economische Zaken vermoeit de mededeling over de Lissabonstrategie ons nu al zo'n tien jaar. Aanpassing en versobering hiervan waren hard nodig en zijn een paar jaar geleden ingezet. De liberalisering van het dienstenverkeer wordt telkens weer in de wind geslagen, hoewel zij ook nu weer in het oktoberakkoord van de Europese Raad opduikt. Ook oud-premier Kok adviseerde al in die richting tijdens de midterm review van de Lissabonagenda en in Nederland was er ooit brede overeenstemming in de SER om dat inderdaad op die manier te gaan doen. Ziet de staatssecretaris kans om de liberalisering van het dienstenverkeer met inbegrip van het country of origin principle – het land van oorsprong – nogmaals in de Raad aan de orde te stellen?

Op het gebied van Financiën liggen twee plannen voor: het Europees kader voor herstel en De financiële markten voor de toekomst. Kan het financiële marktenplan worden versneld? Ik heb daar zojuist al om gevraagd. Overigens kan niet op alle onderdelen op steun van de VVD-fractie worden gerekend. De zogenaamde cra's, de credit rating agencies, zijn eigenlijk een eigen vleeskeuring en daar helpen wat ons betreft geen Chinese muren. Een dergelijke regulering voor de financiële markt lijkt ons dan ook een wassen neus. Kan worden toegezegd dat geen eigen middelen van de Commissie worden gebruikt, geen overschotten worden ingezet en dat de nieuwe toolbox voor het mededingingsregime echt ook inderdaad een ehbo-kit blijkt te zijn en geen black box? Op het gebied van Sociale Zaken hebben wij behoefte aan de ontwerprichtlijn over spier- en gewrichtsaandoeningen noch aan de aanpassingen van het ouderschapsverlof. Daarom is het ons inziens terecht dat deze subsidiair zijn verklaard. Wij twijfelen vooral aan de proportionaliteit van deze voorstellen. Hetzelfde geldt voor het groenboek van grensoverschrijdende jongerenmobiliteit. Ook hier is volgens ons niet zozeer de bevoegdheid van de Commissie of de subsidiariteit in het geding, maar vooral de proportionaliteitsvraag. De vraag is namelijk ook wat dit toevoegt aan het bestaande instrumentarium.

Op het gebied van Landbouw hebben wij kennis genomen van de mededeling kwaliteitsbeleid landbouwproducten. Net zoals de Commissie zit ook het kabinet erg op de toer van de verduurzaming, terwijl ons voedsel veiliger is dan ooit. Voor etikettering is de VVD nog wel te vinden, maar wij zullen dat buitengewoon scherp beoordelen.

Op het gebied van VROM – milieu en ruimtelijke ordening – zullen wij natuurlijk allemaal even heel goed moeten kijken wat de klimaatop in Kopenhagen en met name de klimaatonderhandelingen van de afgelopen dagen hebben opgeleverd. Wat ons betreft, is het nog een beetje te vroeg om alle ins en outs te overzien, maar het moge duidelijk zijn dat de VVD blij is dat de energie-intensieve industrie lijkt te zijn uitgesloten – althans gefaseerd – van de emissiehandel. Wij krijgen graag een reactie van de staatssecretaris op het aangekondigde vertrek van Corus vanmorgen. De heer Blom verwees er al naar.

De VVD zal, waar mogelijk, blijven bijsturen om een reële en ook een groenrechtse agenda van de grond te krijgen, wat ons betreft dus zoveel mogelijk bronbeleid, emissienormering, Euro-5, Euro-6 en innovaties lekker overlaten aan de industrie, niet zelf proberen om een groene auto te ontwerpen en het uitsluitend gebruik van biobrandstoffen van de tweede generatie.

Op het gebied van Verkeer en Waterstaat springen het groenboek van het Transeuropese netwerk en de mededeling toekomst wegvervoer in het oog. De VVD wil geen verdere lastenverhogingen voor de transportsector – die het toch al zo moeilijk heeft – onder de vlag van het milieu. Eurovignetten en de zogenaamde internationalisering van de externe kosten, harmonisatie en maximering van heffingssystemen zijn wat ons betreft wel een oplossing. Kan de staatssecretaris zich inspannen voor een flexibilisering van de rij- en rusttijdenregeling? Ook de enorme verschillen in de boetes baren ons zorgen. Geen technologievoorschriften of uitgebreide subsidie-regelingen voor green cars en kan de staatssecretaris zich misschien met de minister van Verkeer en Water-

staat nu eindelijk eens inzetten voor een volledig vrije cabotage en de afschaffing van die belachelijke rijverboden tijdens zon- en feestdagen in Frankrijk en Duitsland? Dat voert toch echt terug op de oorsprong van de Unie en het doorzagen van de grenspalen. De VVD zou ook graag een Europees dekkend netwerk van beveiligde parkeerplaatsen zien. Dat zou een inzet moeten zijn.

Ten slotte de kromme komkommer. Het is goed om af te sluiten met een positieve vaststelling. De Commissie heeft namelijk besloten om de maten en gewichten van de kromme komkommer niet langer vast te stellen. Dat mocht ook wel eens gezegd worden. Nu moet zij nog van onze tulp afblijven en zich niet bemoeien met het schoolfruit. Wij regelen zelf onze vetzucht. Ook het zwangerschapsverlof kunnen wij zelf regelen, maar bij de zeer brede richtlijn gelijke behandeling moeten wij echt even goed uitkijken of wij niet bezig zijn om de weg naar de hel te plaveien met zeer veel goede bedoelingen.

De heer **De Roon** (PVV): Voorzitter. In een publicatie – ik ben even kwijt van wie – las ik onlangs dat de Europese federale staat, waar mijn fractie veel bezwaar tegen heeft, er eigenlijk al is, zij het in een zwakke vorm. Dat was een gedachte waar ik natuurlijk niet erg blij van werd, gezien de visie van mijn fractie op Europa. Het lijkt er soms op dat Europa een soort zwart gat is, in die zin dat elk beleidsonderwerp dat maar binnen het blikveld van de Europese Commissie komt als het ware naar binnen wordt gezogen als zij er ook maar enigszins de kans toe ziet. Ik was dan ook blij om twee dingen te kunnen constateren. In de eerste plaats dat de voorstellen van de Europese Commissie voor 2009 in ieder geval in aantal beduidend minder zijn dan in voorgaande jaren. Overigens ging die blijdschap al weer snel over toen mij duidelijk werd dat dit te maken had met het feit dat de Europese Commissie geen volledig boekjaar meer zit en dat het dus voor een deel het afronden van reeds eerder ingezet beleid is. In de tweede plaats ben ik eigenlijk meer dan aangenaam verrast door hetgeen ik vandaag door enkele fracties hier aan tafel heb horen zeggen, namelijk dat steeds meer uit Brussel niet wil zeggen dat dit beter is, minder is zelfs beter. Niet de hoeveelheid voorstellen uit Brussel doet ertoe, het moet toch meer om de inhoud gaan. Met name opmerkingen over het leegvegen van bureaus in Brussel die ik vandaag hoor, doet mijn PVV-hart natuurlijk sneller kloppen, al geloof ik niet dat de heer Blom daarmee precies hetzelfde voor ogen heeft als mijn fractie, maar het is misschien toch wel een beweging in de goede richting.

De Europese Commissie clustert de prioriteiten voor het jaar 2009 rond vijf thema's, namelijk groei en werkgelegenheid, klimaatverandering en een duurzaam Europa, een Europa dichterbij de burger, een Europa als mondiale partner en communicatie over Europa. Zoals bekend is mijn fractie van mening dat Europa zich moet beperken tot economische en financiële samenwerking en zich niet moet bezighouden met politieke samenwerking op andere beleidsterreinen. Dat betekent niet dat wij samenwerking tussen Europese staten op allerlei onderwerpen niet zien zitten, maar wel dat de Europese Unie daartoe niet het geëigende middel is. Het moge duidelijk zijn dat wij menen dat samenwerking van Nederland met andere Europese landen op vele gebieden wel degelijk van belang is. Buitengewoon belangrijk is in onze ogen met name samenwerking op

het gebied van terrorismebestrijding en bestrijding van criminaliteit. De uiteindelijke besluitvorming over Nederlandse deelneming aan dergelijke samenwerking behoort naar ons oordeel echter uitsluitend in Nederland te liggen, bij de Nederlandse regering en het Nederlandse parlement, want alleen zo is gegarandeerd dat Nederland niet gecommiteerd raakt aan ontwikkelingen die onvoldoende nationaal draagvlak hebben.

Voorzitter. De voorstellen waar de Europese Commissie mee komt met betrekking tot de financiële crisis zijn er naar ons idee vooral op gericht om herhaling te voorkomen, dan wel om ervoor te zorgen dat de gevolgen minder erg worden als zich weer eens zo'n crisis zou voordoen. De Europese Commissie komt met plannen waarover wij ons zorgen maken als het gaat om de bewaking van het Stabiliteits- en Groeipact. Iedereen heeft de afgelopen tijd om het hardst geroepen dat dit bewaakt en gehandhaafd moet worden, maar wij zouden onze regering toch nog eens op het hart willen binden om de grootste prioriteit te geven aan strakke handhaving van dat pact. Wij willen ook niet dat niet-bestede EU-gelden worden ingezet voor infrastructurele werken. Geld dat over is, moet terug naar de lidstaten! Ook het voorstel om besteding uit structuurfondsen in de tijd naar voren te halen, vinden wij niet goed, want het lukt nu al nauwelijks om die gelden deugdelijk te besteden en wij voorzien dat straks gewoon met geld gesmeten gaat worden om het maar weg te kunnen zetten. Wij zouden liever zien dat de Europese Commissie zich ook volledig gaat inzetten op de coördinatie van het economische beleid. Afgesproken is dat veel geld in Europa door de Europese staten ingezet gaat worden om de economische crisis te keren, maar over de coördinatie van al die activiteiten hebben wij nog niet zo veel helderheid. Ook hebben wij niet veel inzicht gekregen in de wijze waarop zal worden voorkomen dat de lidstaten elkaar daarbij gaan beconcurreren.

De bemoeienis van Europa met onderwerpen als klimaat, duurzaamheid en volksgezondheid wijzen wij per definitie af. Wij vinden namelijk dat de EU zich hiermee niet bezig zou moeten houden.

Met het oog op de komende Europese verkiezingen zegt bijna iedereen dat niet zo hard gelopen moet worden met de toetreding van nieuwe lidstaten. Dat onderschrijf ik, maar eigenlijk zou hier helemaal niet op aan moet worden gekoerst. Er moeten geen lidstaten bijkomen. Liever zou ik zien dat de slechte en ondeugdelijke lidstaten Bulgarije en Roemenië de Unie verlieten. De Commissie wil in de komende tijd met burgers gaan communiceren over de meerwaarde van Europa. Dat is een slechte zaak. Het zal namelijk neerkomen op propaganda door mensen die preken voor eigen parochie. De Commissie en haar 40.000 ambtenaren hebben er namelijk allemaal belang bij dat burgers gunstig over hen denken. Het lijkt mij geen goed plan dat juist zij door een megafoon mogen gaan roepen hoe goed ze het allemaal doen en wat de meerwaarde van Europa is.

Natuurlijk mag de meerwaarde of de "minderwaarde" van Europa worden besproken. Het is echter geen taak van de Europese Commissie om hierover propaganda te bedrijven. Het is een verkiezingsjaar voor het Europees Parlement en het ligt dan ook voor de hand dat dit onderwerp wordt besproken door de politieke partijen die daaraan deelnemen. Voor- en tegenstanders kunnen het publiek duidelijk maken wat de meerwaarde van

Europa is of dat die meerwaarde er niet is. Dat is een veel eerlijker manier om hiermee om te gaan dan dat de Europese Commissie, dat grote en logge bureaucratische apparaat in Brussel, deze verkiezingen aangrijpt om zich op de borst te kloppen.

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. Mijn fractie heeft een volle drie minuten spreektijd toebedeeld gekregen. Om daarin te zeggen wat ik te zeggen heb, is net zo'n uitdaging als het in één jaar uitvoeren van het werkprogramma van de Europese Commissie! Dit werkprogramma kent namelijk een wel heel grote verscheidenheid aan plannen. Ik denk eerlijk gezegd dat het niet mogelijk is om al die plannen het komende jaar werkelijkheid te laten worden, zeker omdat het wetgevingsproces door de verkiezingen grotendeels stil komt te liggen. Ik roep dan ook op tot realistische plannen voor de drie kernterrainen economische groei en werkgelegenheid, de meerjarige strategie voor Justitie en Binnenlandse Zaken en het klimaatbeleid. Is de staatssecretaris het met mij eens en hoe beoordeelt hij de "workload" van het werkprogramma?

De gemeenschappelijke Europese markt speelt een belangrijke rol bij het herstel van de economie. Daarom moet er ruimte gemaakt worden voor innovatie en hervormingen. Steun mag verder nooit leiden tot het voortrekken van een industrie. Zo is Brusselse steun voor de auto-industrie onzin. Deze sector heeft jarenlang veel te weinig gedaan om te veranderen en dat mogen wij niet belonen.

De Europese ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid is van groot belang. Ik hoor dan ook graag of het Haags Programma na 2009 een vervolg krijgt. Mijn fractie zal de nieuwe antiterrorismevoorstellen van de Europese Commissie kritisch beoordelen. Wij vinden dat er eerst geëvalueerd moet worden en dat de noodzaak van nieuwe voorstellen moet worden aangetoond. Is het mogelijk om een verband te leggen met het voornemen om het Nederlandse terrorismebeleid te evalueren?

Om het klimaatverdrag van Potsdam uit te kunnen voeren moet er volgend jaar in Kopenhagen een stevig vervolg worden gegeven aan dit verdrag.

Het rapport bewijst andermaal dat Nederland niet het braafste jongetje van de klas is bij de implementatie van de richtlijnen en verordeningen uit Brussel. Ten onrechte wordt er vaak met de beschuldigende vinger naar Brussel gewezen. Mijn fractie vindt dat geen goede zaak, omdat Nederland daardoor een slechte naam krijgt in Brussel en Europa een slechte naam in Nederland. Kan de staatssecretaris uitleggen waarom het zo lang duurt, voordat richtlijnen en verordeningen worden geïmplementeerd? Wat is zijn ambitie?

De fiches komen nog steeds vaak te laat bij de Kamer. Sommige fiches arriveren zelfs pas bij de Kamer na de Europese Raad, waarop zij zijn besproken. De betrokkenheid van de Tweede Kamer bij Europees beleid wordt daardoor een wassen neus. Wat gaat de staatssecretaris hieraan doen? Ik heb deze klacht al eerder geuit en ik hoor dan ook graag een serieuze toezegging van hem, opdat wij volgend jaar niet in herhaling hoeven te vervallen.

De evaluatie van het voorzitterschap staat ook gaande. Het voorzitterschap is alweer vier jaar geleden. Wat is de reden dat wij nu pas aan die evaluatie toekomen? Het rapport wekt de indruk dat het voorzitterschap van een leien dakje liep. Dat spoort niet met deze

veel te late evaluatie. Hoe waardeert de staatssecretaris het voorzitterschap uit 2004, als hij zich dat nog kan herinneren? Wat leert de staatssecretaris uit het rapport voor een volgend voorzitterschap? Wat gaan wij doen en waarom spreekt hij in zijn beleidsreactie zo uitdrukkelijk van een "niet representatieve steekproef"? Worden deze evaluaties ook besproken met andere lidstaten? Misschien kunnen zij er ook nog wat van leren. Tijdens het voorzitterschap heeft Nederland zich ingezet voor een besluit over het lidmaatschap van Turkije. Van die inzet lijkt nu weinig meer over. Evalueren wij ook het resultaat van onze inzet over een langere tijd? Nog één punt ter afronding, en wel de profielschets van de Nederlandse eurocommissaris. Ik ben heel benieuwd hoe het kabinet van plan is om de Tweede Kamer betrokken te krijgen bij de strategische inzet van Nederland voor een portefeuille, voor een persoon.

De **voorzitter**: Dan is hiermee de inbreng van de Kamer in eerste termijn geleverd. Ik geef het woord aan de staatssecretaris.

Staatssecretaris **Timmermans**: Voorzitter. Dank aan uw Kamer voor de inbreng in eerste termijn. Luisterend naar de leden komt veel bij mij op en denk ik: waar zullen wij het nu over hebben, afgezien natuurlijk van het precies beantwoorden van de aan mij gestelde vragen. Misschien kan ik beginnen met de situatie volgend jaar voor de Commissie te schetsen. Een aantal van de leden heeft er terecht op gewezen dat de Commissie minder ambities heeft dan andere jaren, althans, in de zin van de hoeveelheid wetgevingsarbeid die zij voorstelt. De Commissie kan daar niet zo heel veel aan doen omdat volgend jaar een verkiezingsjaar is. Bij dit soort wetgeving gaat alles met codecisie. Dat doet het Europees Parlement, dat dan een hele tijd niet in functie is. Dat kan men moeilijk de Commissie verwijten. In de tweede plaats vind ik het interessant dat een aantal van u heeft gewezen op focus en prioriteiten stellen, en tegelijkertijd ook de Commissie de hoedster van de verdragen heeft genoemd. Die dualiteit zit er altijd in. Ik ga zo heel concreet in op de focus die u vraagt. Ik ben het ook met u eens dat er meer focus moet zijn, zeker in deze tijd. Tegelijkertijd zal er altijd bij een overheid, of het nu de nationale of de Europese is, ook een deel "business as usual" zijn, ook in tijden van crisis. Wij zeggen in Nederland ook niet: wij hebben nu een financiële crisis, wij leggen geen wegen meer aan of wij doen niets meer aan onderwijs.

Dit geldt in het algemeen ook voor het wetgevingsproces van de Europese Commissie. Op talloze terreinen is Europa, zoals de heer Van Bommel terecht heeft gezegd, een zeer invloedrijke overheid, die gewoon kwaliteit moet leveren, ook als het gaat om zaken die niet prioritair zijn. De Commissie biedt in haar programma helderheid over wat zij op dat punt allemaal wil gaan doen.

Laat ik vervolgens op de prioriteiten ingaan. De heer Pechtold heeft kernachtig de drie hoofdprioriteiten genoemd, als ik tenminste klimaat en energie in één adem mag noemen, want energie zal ook heel veel aandacht vergen. Wat doen wij om te zorgen dat niet miljoenen Europeanen straks werkloos zijn? Die dreiging is reëel. Wij doen dat niet door middel van klassieke staatssteunoperaties, die er alleen maar toe leiden dat de werkloosheid tijdelijk wordt uitgesteld. Dat is misschien

wel het allergrootste en meest ingewikkelde vraagstuk, zeg ik ook tegen de heer Blom, die daar volkomen gelijk in heeft.

Wat doen wij tegelijkertijd om ervoor te zorgen dat Europa inderdaad weer meer in de richting gaat van de ruimte van recht en rechtvaardigheid die in het Haagse programma zit en die straks ook in het Stockholm-programma moet zitten? Dat is de tweede prioriteit. De derde prioriteit wordt gevormd door klimaat en energie. Daarbij hoort de vraag wat wij doen om datgene wat afgelopen week is afgesproken tijdens de top in Brussel concreet in te vullen in de aanloop naar de top van Kopenhagen eind volgend jaar en hoe wij ervoor zorgen dat de Europese Unie, die nu de leiding heeft genomen in de wereld, ook anderen meekrijgt, te beginnen met de Amerikaanse president en vervolgens China, India, Rusland, Brazilië en andere landen. Dat zijn de prioriteiten van de Commissie voor volgend jaar. Ik verhele niet dat het voor de Commissie volgend jaar lastig wordt, want zij heeft ook met de verkiezingen te maken. Sommige commissarissen, zeker de voorzitter van de Commissie, hebben de ambitie om door te gaan, maar andere commissarissen gaan niet meer door. Niets menselijk is ook commissarissen vreemd. Dat leidt ertoe dat zij niet de ambitie hebben om heel ver richting te geven. Degenen die wel graag door willen, zijn extra voorzichtig en zullen dus niet op de grootste tenen willen staan in de Europese Unie, zeker de voorzitter niet. Dat is ook niet bevorderlijk voor de slagvaardigheid van de Commissie. Dat is een realiteit die te maken heeft met de politieke context waarin men moet werken, maar die voor degenen die graag een slagvaardige Commissie willen af ten toe een beetje pijn doet of een beetje schuurt. Ik moest afgelopen week ook twee keer slikken toen ik nota bene de voorzitter van de Commissie hoorde zeggen dat het heel goed zou zijn om een Commissie met 27 leden te hebben. Als de voorzitter van de Commissie dat zegt, denk ik altijd dat hij niemand tegen de haren in wil strijken. Ik kan mij wel voorstellen dat de voorzitter van de Commissie dat zegt. Ik moet ook altijd denken aan mijn eigen politieke verleden. Ik heb wel eens fractievoorzitters gehad die de halve fractie in het fractiebestuur opnamen, wat ook niet zo handig was.

De heer **Pechtold** (D66): Bij ons is dat ook het geval.

Staatssecretaris **Timmermans**: Dat kan ik mij voorstellen, maar in zo'n jaar wordt het ondersteunen van de rol van de Commissie, zoals wij die graag zien, niet geholpen door het feit dat het voor een aantal commissarissen ook een verkiezingsjaar is.

De heer **Blom** (PvdA): Het gaat natuurlijk niet aan dat dit een reële prioriteit is voor de Commissie. In mijn bijdrage heb ik erop gewezen dat het huis nog steeds in brand staat. Het lijkt mij niet goed om te worden gekozen tot de volgende deurknop.

Staatssecretaris **Timmermans**: Ik kom daar nog op, maar ik wilde deze politieke omstandigheden wel onderstrepen, evenals de omstandigheid dat de crisis vooral veel aandacht vraagt van de executieven en minder van de wetgever. Als je actie vraagt van de executieven, dan ligt de prioriteit heel vaak bij de Raad en niet bij de Commissie. Dat zie je ook, zeker bij de Europese Raad, nu sprake is van de kredietcrisis.

Tegelijkertijd vind ik dat de Commissie heel snel en goed werk heeft geleverd bij het opstellen van mogelijke actiepunten in het kader van de kredietcrisis. Een en ander staat nog niet uitvoerig in het werkprogramma, omdat deze kwestie vooral de afgelopen weken betreft, maar daar komen wij de komende maanden wel over te spreken met de Kamer als de maatregelen concreet worden. Dat hebben wij vorige week ook al besproken in het kader van de aanleiding van de Europese Raad, maar dat krijgt nu meer omvang. Er is ook sprake van prioriteitenstellingen. Ik heb goed geluisterd naar wat de Kamer daarover zei. Dat is ook de positie van de regering. Wij zullen er bij het debat aanstaande donderdag waarschijnlijk nog wel op terugkomen, maar ik wijs erop dat wij er al voor hebben gezorgd dat de regels van de financiële perspectieven onverkort zijn gehandhaafd. Daar was de voorzitter van de Commissie niet onverdeeld gelukkig mee. Wij hebben de Commissie geen mandaat gegeven om te gaan schuiven tussen begrotingscategorieën en de financiële perspectieven te overstijgen. Wat dat betreft hebben wij er wel voor gezorgd dat wij strikt de hand houden aan zowel het Stabiliteits- en Groeipact als aan de financiële perspectieven. Met name dankzij de Nederlandse inzet bij de Europese Raad is het gelukt dat dit volgend jaar bij het invullen van de commissieplannen wel de leidraad is. Als het binnen deze regels mogelijk is om dingen sneller te doen of om geld dat anders verkeerd gebruikt zou worden, beter in te zetten, moet de Commissie dat vooral doen. Zij zal hiervoor steun vinden bij de Nederlandse regering.

Dat brengt mij bij de discussie over de automobielenindustrie. De heer Pechtold zei dat wij aan deze industrie geen steun moeten geven, omdat zij jarenlang de verkeerde dingen heeft gedaan. Dat geldt zeker voor Detroit, zonder meer. Ik denk echter niet dat je dit de Europese automobielenindustrie zomaar kunt verwijten. Het geldt in ieder geval in mindere mate voor de Europese automobielenindustrie, die zich iets beter heeft aangepast, zij het nog onvoldoende. Stel dat wij door helemaal niets te doen het ineenstorten van de Europese automobielenindustrie zouden meemaken. Dan hebben wij het over miljoenen banen in Europa, ook in Nederland. Het betreft niet alleen NedCar in Born, maar ook talloze toeleveringsbedrijven in heel Nederland, tot en met de petrochemie, waar men de kunststoffen maakt die voor de auto's worden gebruikt. Als het geven van geld alleen maar leidt tot uitstel van executie, dan zijn wij hartstikke verkeerd bezig; dat ben ik absoluut met de heer Pechtold eens. Stel dat wij het geld kunnen investeren in het versneld vergroenen van de automobielenindustrie, in het ontwikkelen van technologieën, in het veiliger maken van auto's, et cetera. Stel dat wij met het geld kunnen zorgen voor een snellere recycling van auto's, zodat oude, vervuilde auto's sneller van de weg zijn en groene auto's sneller op de weg komen. Als het allemaal binnen deze kaders geschiedt, dan is een dergelijke benadering, waar de Commissie ook over denkt, niet per definitie verkeerd.

De heer **Pechtold** (D66): Dat laatste klinkt als muziek in mijn oren. Het eerste beschouw ik als een duidelijke lijn: geen uitstel van executie. Overigens is het lastig om hierin onderscheid te maken. Wij kunnen immers geen koffiedik kijken. Afgelopen vrijdag was ik in Limburg – de heer Timmermans wel bekend – waar ik sprak met de

hoogste baas van NedCar. De provincie Limburg maakt nu programma's om innovatie en kennis te versnellen. Ik zou willen dat wij aansluiten bij dit soort programma's van regionale overheden. Als Europa moeten wij een duidelijk beleid laten zien. Wat dat betreft, vond ik de laatste opmerking van de staatssecretaris beter dan zijn eerdere. Dat beleid dient niet het ondersteunen van de huidige industrie te zijn en het belonen van het verleden, maar een stimulans te zijn om nu eindelijk dingen te gaan veranderen.

Staatssecretaris **Timmermans**: Zeker. Ik zie de versnellingsagenda van de provincie Limburg en de geïntegreerde benadering van Oost- en West-Limburg in Brussel, dus Nederlands Limburg en Belgisch Limburg. Dit zijn allemaal nieuwe initiatieven die enorm aanslaan in Brussel, omdat ze grensoverschrijdend zijn. Dat vindt Brussel interessant, met name de Commissie. Deze initiatieven verdienen ook ondersteuning vanuit Den Haag. Niet voor niets hebben minister Ter Horst en ikzelf een taskforce in het leven geroepen om nu echt werk te maken van grensoverschrijdende samenwerking. Overmorgen zullen wij hierover spreken met de Nederlandse grensprovincies. Het is onze inzet om van iedere grensoverschrijdende regio drie prioriteiten te horen, knelpunten waarvoor men hulp van buitenaf verlangt. Wij willen vervolgens snel aan de slag gaan met deze drie prioriteiten. Ik geef graag toe dat een en ander niet eenvoudig zal zijn, gelet op de gevestigde belangen in Den Haag en in de regio. Wij willen desondanks de komende tijd proberen hierin een doorbraak te realiseren. Ik vind het hartverwarmend dat de Europese Commissie in de persoon van eurocommissaris Hübner dit soort zaken graag en krachtig ondersteunt. Hieraan zie je de toegevoegde waarde van de Commissie voor grensoverschrijdende samenwerking. Gelet op het werkprogramma van de Commissie en de prioriteiten die de Kamer stelt, is het wellicht een idee dat wij de voorbereiding van de Voorjaarsraad gebruiken om in het kader van de maatregelen die de Commissie ten aanzien van de crisisbestrijding voorstelt, een doorkijkje naar de toekomst te maken? Ofwel: hoe koppelt u de kortetermijnmaatregelen om door de crisis heen te komen aan de langetermijnagenda op het punt van verduurzaming en het behalen van de klimaatdoelstellingen? Wat kunnen de nationale overheid en de Europese overheid naast en met elkaar doen ter versterking van elkaars positie? Het lijkt mij een leuke opdracht om dat te doen bij de voorbereiding van de Voorjaarsraad, maar ik laat het aan de Kamer over of zij daarin iets ziet.

Er werd over de drie prioriteiten gesproken. Ik heb het al gehad over de eerste daarvan, de werkgelegenheid. Het hoeft niemand te verbazen dat dat echt iedereen – dit bleek ook bij de afgelopen Europese Raad – enorm bezighoudt op dit moment. De aard van de crisis en de cyclus waarin men zich bevindt, verschilt wel van lidstaat tot lidstaat. Wij houden de Europese Commissie daarom voortdurend voor dat de landen wel de flexibiliteit moeten hebben om op hun eigen specifieke situatie in te kunnen spelen. Anders is het gevaar veel te groot dat er een soort "one size fits all-benadering" wordt gekozen. Op die manier zou een land gedwongen worden om iets te doen dat niet bepaald past bij de problematiek waarmee men te maken heeft. De afspraken die daarover

afgelopen vrijdag gemaakt zijn, geven daarvoor ook de ruimte.

De heer Blom zegt dat er van alles aan de crisis gedaan moet worden, maar geen fietspaden in Twente. Ik begrijp wat de heer Blom daarmee bedoelt, maar het is misschien niet het meest gelukkige voorbeeld. Het zou best kunnen helpen om met structuurfondsen mensen aan het werk te houden. Bovendien kan het ook natuurdoelen dienen. Je weet het niet. In ieder geval hoeft men het op die manier niet per se te laten.

De heer **Blom** (PvdA): Ik begrijp de opmerking van de staatssecretaris wel. Het gaat mij niet specifiek om fietspaden in Twente. Het mogen wat mij betreft ook fietspaden in Zeeland zijn. Mijn fractie wil dat de Europese Commissie haar prioriteiten stelt met dossiers in relatie tot de twee crises die ik net heb genoemd. Als blijkt dat je door een fietspad in Twente aan te leggen daar voor een deel aan bijdraagt, vind ik het allemaal prima. Het gaat mij om de idee die erachter zit.

Staatssecretaris **Timmermans**: Ik begrijp de boodschap van de heer Blom ook heel goed. Als de Commissie blijft doorgaan vanuit het idee van business as usual, krijg je het idee van het strijkje op de Titanic. De Commissie moet net als de regeringen van de lidstaten duidelijk laten zien dat zij zich ervan bewust is dat wij met een grote crisis te maken hebben, waarbij miljoenen banen op de tocht staan. Wij moeten er alles aan doen om de werkgelegenheid in Europa te behouden. Tegelijkertijd moeten wij echter Europa ook moderniseren en klaarstomen voor een duurzame toekomst. Uit alles wat de Commissie doet, moet blijken dat daaraan de prioriteit gegeven wordt. Ik ben dat zeer met de heer Blom eens.

De heer **Ten Broeke** (VVD): De heer Timmermans is nu van zijn geliefde Limburg naar het door mij geliefde Twente gegaan. De staatssecretaris kan toch niet serieus menen dat wij met de regio's de economische crisis gaan verslaan? Ik ken de innovatieplannen die daar leven. Over het algemeen – in Limburg nog iets minder dan in mijn regio – komen zij neer op subsidies voor fietspaden, waarover de heer Blom het zojuist had. Gaan wij daarmee de toekomst en geloofwaardigheid van Europa overeind houden? Men heeft de verhoudingen dan wel heel erg uit het oog verloren.

Staatssecretaris **Timmermans**: Ik ben het nu zeer oneens met de heer Ten Broeke. Hij verkleint het tot bepaalde subsidieprojecten. Ik zal zelf naar de andere kant gaan; ik ga het vergroten. Als wij in West-Europa de kansen die worden geboden voor innovatie, life sciences, voedselontwikkeling, medische technologie, de toptechnologie die er in de wereld te vinden is, willen benutten, moeten wij in wat ik grofweg de driehoek Eindhoven-Leuven-Aken noem – waarbij ik Nijmegen en Wageningen reken – één grote vooruitstrevende hightechruimte creëren. Dat doen wij niet als de grenzen daarvoor bij voortduring belemmeringen blijven opwerpen. Die belemmeringen zijn er nog. Wij moeten die belemmeringen bestrijden. Als daarvoor een subsidie helpt, vind ik het prima. Het gaat vooral om het veranderen van de regelgeving. Het moet voor alle actoren mogelijk worden om het als één gebied te gebruiken. Daarmee zouden wij de Nederlandse economie een ongelofelijk goede dienst verlenen.

Wij hebben van de plek waar wij zitten een overdreven focus op de Randstad. Dat is om een heleboel redenen begrijpelijk en terecht. In de genoemde regio gebeuren echter op het gebied van de verduurzaming van de Nederlandse economie zaken waarvan ik kippenvel krijg, omdat wij daarmee in de toekomst echt iets kunnen in ons land.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Niet uitgaande van de fantastische maakbaarheidsgedachte dat wij dit vanuit Den Haag of Brussel zouden kunnen doen, kan ik dezelfde voorbeelden noemen die u waarschijnlijk kent. Zo kunnen in Enschede medische indicaties worden gegeven die in Duitsland niet kunnen worden gegeven. Dat is een kwestie van regelgeving en van grensbelemmeringen. Dit is eigenlijk het oudste verhaal van de wereld als wij over Europa spreken en heeft niets te maken met de subsidies.

Staatssecretaris **Timmermans**: Ik vind dit iets te schematisch. Er zijn ook ondersteuningsmaatregelen door Europa gegeven, bijvoorbeeld in de infrastructuur, die het mogelijk maken om nieuwe bedrijventerreinen te ontwikkelen en om grensoverschrijdende samenwerking mogelijk te maken. De kern van uw stelling is natuurlijk juist. Het gaat erom dat wij ervoor moeten zorgen dat wij de mensen die deze weg al ontdekt hebben niet voor de voeten lopen, want wij lopen hen nog veel te veel voor de voeten met onze grenzen, en dat wij ze veel meer de nodige infrastructuur geven. Dat zijn niet alleen de wegen. Het gaat ook om de kennisinfrastructuur en de breedbandinfrastructuur die er wel in Nederland is, maar in de rest van Europa nog sterk achterloopt. Dit zijn de zaken waarbij Europa echt toegevoegde waarde kan hebben.

De heer Van Bommel zei absoluut terecht dat er in Nederland meer aandacht is voor Europese voorstellen en dat dit te maken heeft met het referendum. Daar is geen speld tussen te krijgen. Het referendum heeft wat dat betreft – gebruik het woord dat u wilt – heilzaam, ontvullend, frustrerend, louterend en katalyserend gewerkt. Het is ontegenzeggelijk zo dat dit een rol heeft gespeeld bij het hoger op de agenda krijgen van Europa. Hij wil weten wat ik vind van het werk van de tijdelijke commissie subsidiariteit. Het is voor mij natuurlijk levensgevaarlijk om daarover een uitspraak te doen. Dat is wellicht ook de reden waarom hij de vraag heeft gesteld. Ik zal die sportief opvatten. Ik denk dat die commissie een enorme verrijking is van het werk van de Kamer. Ik zie wel een gevaar loeren dat ook weleens aan mijn kant speelt. Dat gevaar is het veranderen van de aard van de vraag en het onder het kopje subsidiariteit en proportionaliteit plaatsen een inhoudelijk oordeel. Eerlijk gezegd, heb ik daar ook last van. Bij discussie over het minimum aantal weken zwangerschapsverlof – dus niet over ouderschapsverlof – hebben wij de neiging om te zeggen dat Europa zich daar niet mee mag bemoeien, omdat dit ons nationaal niet zo goed uitkomt of omdat dit niet past in onze combinatie van zwangerschaps- en ouderschapsverlof. Ik merk dit ook aan mijn kant. Mijn tegenreactie is dat Europa zich er al zeer veel jaren mee bemoeit, ook om economische redenen. Om geen scheve concurrentieverhoudingen te krijgen, wordt een minimumnorm opgelegd in het aantal weken zwangerschapsverlof. Overigens is zestien weken niet zo heel veel, maar die zijn afgedwongen door

Europa. Als wij Europa niet hadden gehad, hadden wij in Nederland geen zwangerschapsverlof van zestien weken gehad. Bovendien, zonder Europa was er in dit land nog steeds een verschil in beloning tussen man en vrouw voor hetzelfde werk en nog zijn wij er niet helemaal. Wat dat betreft denk ik dat wij weleens iets te positief over onze eigen emancipatiemaatregelen denken en dat het af en toe beter zou kunnen. Ik kan mij voorstellen dat je in overleg met de Kamer tot de conclusie komt dat je geen behoefte hebt aan het ophogen van de minimumnorm naar achttien weken zwangerschapsverlof. Ik vind dat best, dat is een inhoudelijk oordeel. Gooi het dan niet over de boeg dat Europa zich daar niet mee mag bemoeien!

Ik heb dit voorbeeld gegeven om duidelijk te maken dat je de commissie subsidiariteit echt moet beperken tot de punten subsidiariteit en proportionaliteit, als je haar goed wil laten werken. Als je het inhoudelijk niet eens bent met een voorstel, kun je de vakcommissie daarop wijzen en kun je er vervolgens een inhoudelijk robbertje over vechten. Ik merk dat bij de vakdepartementen soms ook de neiging bestaat om eerst te proberen om een voorstel via de proportionaliteits- of subsidiariteitstoets af te schieten, als zij een voorstel inhoudelijk niet zien zitten. Ik begrijp dit wel, maar het belast het systeem onnodig. Over de gevolgen van het einde van het mandaat voor de Commissie heb ik het al gehad. De heer Van Bommel vroeg of wij nog grote wijzigingen verwachten. Die verwachten wij. De afspraken die de afgelopen week zijn gemaakt over het economisch pakket, zullen nog vertaald moeten worden door de Commissie. Die voorstellen zullen naar de Ecofin moeten gaan. Wij krijgen dat alles dus nog te zien. Voor een deel is het ook geen wetgeving, maar uitvoerend beleid binnen de bestaande wetgeving. Daarmee is het overigens niet van minder belang.

Er zijn inderdaad zaken die uit Europa komen, waarvan wij achteraf spijt hebben dat wij niet beter hebben opgelet. Ik wil niet de aanbestedingsrichtlijn noemen. Die heeft de belastingbetaler inmiddels miljoenen, zo niet miljarden opgeleverd. Ik was laatst in Rotterdam. De mensen die daarvoor verantwoordelijk zijn in de gemeente, zeiden dat zij het af en toe wel lastig vinden, maar eerlijk moeten toegeven dat alles 15% minder kost sinds men moet aanbesteden. Het openbaar aanbesteden heeft dus echt een prijsdrukkend effect. Dat is natuurlijk in het voordeel van de belastingbetaler. Er zijn echter ook andere voorbeelden. Denk aan de fijnstofregeling en de Vogel- en Habitatrichtlijn. Als wij in de tijd dat deze regelingen speelden, meer – en naar mijn gevoel kan het nog beter – en eerder een impactassessment hadden gedaan voor de betekenis ervan voor Nederland en er eerder op hadden gestuurd, was een aantal zaken in die richtlijnen waarschijnlijk anders uitgekapt. Toen was de houding veel meer om achteraf te bekijken wat het precies betekent. Toen – dat is gelukkig veranderd – lieten wij het ook veel te lang alleen bij de vakdepartementen. Dan kon het volgende gebeuren. Stel dat een ambtenaar bij het ministerie van VROM er niet in was geslaagd om nationaal een bepaalde milieumaatregel erdoor te krijgen. Als er vervolgens vanuit Europa een voorstel kwam, kwam dat terecht op het bordje van dezelfde ambtenaar. In het verleden dacht hij dan: ik ga daarmee eens lekker aan de slag in Brussel, ik houd het lekker voor mij, ik deel het niet te veel, het loopt toch vele jaren, dus niemand kijkt mee. Die ambtenaar

probeerde dan via Brussel binnen te halen wat nationaal niet was gelukt. Dat is echt veel gebeurd. Omdat wij de processen vroeger niet op orde hadden, kwamen wij daar ook interdepartementaal vaak veel te laat achter. Dan was het proces al voorbij, dan had meerderheidsbesluitvorming plaatsgevonden en konden wij het niet meer tegenhouden. Daarom – wij doen het met de BNC-fiches, maar het disciplineert ons ook aan de kabinetskant – geven wij nu veel eerder een doorkijk waar het naartoe gaat, wat het voor Nederland kan betekenen en hoe wij erop moeten sturen. Dat is ook één van de leermomenten.

Communicatie vind ik ook een moeilijk onderwerp. De overheid staat zo ver van de mensen af, dat zij de neiging heeft om te proberen via communicatie mensen er meer bij te betrekken. Het is dan logisch dat gekeken wordt wat men goed doet. Als de overheid met de burgers communiceert, begint zij in eerste instantie niet met de dingen die zij niet zo goed doet. Dan wil zij toch benadrukken wat er goed gaat. De afgelopen tijd zijn er goede dingen gebeurd op het gebied van de consumentenbescherming, de beltarieven en het klimaatakkoord. Denk aan de afspraak in Europa dat in rechte lijnen mag worden gevlogen in plaats van via omwegen. Dat levert kostenvoordeel op voor de luchtvaartmaatschappijen, dus voor de burgers, voor het milieu et cetera. De Telegraaf opende een keer met een artikel over orgaan-donatie. Er is een groot tekort aan donoren in Nederland. Er komt nu een Europees systeem, waardoor dat tekort misschien wat kleiner wordt. Als De Telegraaf ermee opent, zorg er dan voor dat je laat zien dat het een Europa is dat werkt, om de heer Ten Broeke te citeren. Ik ben het met de heer Van Bommel eens dat er vaak niet veel deugt aan de communicatie van Europa, maar ik bedoel het misschien net iets anders dan hij. Ik vind dat de heer Van Bommel wel een punt heeft als hij zegt: het is niet geloofwaardig als je alleen maar praat over de leuke dingen voor de burgers. Dat heb ik onlangs ook in een plenair debat gezegd. Mensen zijn niet achterlijk. Men is pas geloofwaardig als men zegt wat er niet goed gaat, wat er mis gaat en op welke punten Nederland overruled is of zijn zin niet heeft gekregen. Als je dat zegt, begrijpen de burgers dat. Als je dat niet zegt, denken de mensen dat je iets te verbergen hebt, terwijl dat niet het geval is.

Een aantal leden heeft gesproken over maatregelen die het vertrouwen in de financiële markten moeten versterken. Ik ben het zeer eens met wat zij hierover hebben gezegd. Het versterken van vertrouwen heeft te maken met betere regelgeving. Zowel mevrouw Jonker als de heer Ten Broeke insisterde op het tot stand brengen daarvan. Ik meen dat wij op dit punt vaart moeten maken. Ik noem in dit verband Basel en Solvency II. De codecisie speelt ons hierbij wel parten en verder geldt dat er volgend jaar verkiezingen zijn voor het Europees Parlement. De Nederlandse regering zal evenwel trachten om tot snelheid te komen, zodat wij ook op het punt van de rating agencies vooruitkomen. Op zichzelf gaat het daarmee wel goed, maar ik ken de kwetsbaarheid van het proces, omdat men hierbij kan denken aan de slager die zijn eigen vlees keurt. Met inachtneming van de kaders van het mogelijke zullen wij het komende jaar trachten om maximaal vaart te maken. Mevrouw Jonker heeft aangedrongen op minder en betere regelgeving. Zij heeft volkomen gelijk dat die nodig is. Ik vind nog steeds dat er een betere effect-

beoordeling moet komen. De afgelopen jaren heeft Nederland geleerd dat bij het tot stand brengen van regelgeving de effecten ervan voor de administratieve lasten in aanmerking moeten worden genomen. Wij zouden met het oog daarop tot minder regelgeving kunnen komen. Op Europees niveau geldt deze doelstelling wel, maar ik merk dat de natuurlijke reflectie die wij inmiddels hebben ontwikkeld, er nog lang niet bij de Europese instellingen is. Daarom moeten wij nog veel doen. Ik vind dat wij dat aan ons zelf verplicht zijn. Als wij namelijk onze opstelling in dezen niet in Europa ingang doen vinden, zullen wij onze nationale doelstelling niet halen.

Mevrouw Jonker zei dat het CDA voorstander is van het European support office en daarbij de Nederlandse regering aan haar zijde heeft. Wij vinden dat dat office het beste tot stand kan komen met de beproefde aanpak die ontwikkeld is met de General Directors' Immigration Services Conference. Die heeft goede resultaten opgeleverd en ik meen dat je niet opnieuw het wiel hoeft uit te vinden.

Er is voorts gesproken over de financiering van het internationale klimaatbeleid. Het klimaatakkoord blijft voor Nederland een belangrijk onderwerp. Wij zullen ter voorbereiding van de conferentie in Kopenhagen nog veel moeten doen, aangezien nog veel nodig is om tot adaptatie in ontwikkelingslanden te komen. Dit is een on-going-proces waarbij de Kamer is betrokken. Minister Cramer heeft ervoor gezorgd dat in Poznań de uitgangspunten die het kabinet had vastgesteld, zijn aanvaard. Daarmee is niet gezegd dat wij alles wat wij willen, voor elkaar zullen krijgen.

Mevrouw Jonker vroeg voorts of de EU zal toetreden tot het EVRM. Dat is onze wens, maar daarvoor is wel het Verdrag van Lissabon nodig. Ik hoop dat wij, gelet ook op wat op de afgelopen Europese Raad is besproken, erin slagen om voor het eind van het volgende jaar een geratificeerd verdrag te hebben. Dan kan snel de EU als zodanig deelnemen aan het EVRM en zal een oude wens van Nederland in vervulling gaan.

De heer Ten Broeke stelde een vraag over de rij- en rusttijden. Hij wees op de mogelijkheid van flexibilisering. Ik zeg tegen hem: ja, maar met mate. Ik begrijp dat de heer Ten Broeke wil opkomen voor de vrije jongens, maar er is ook nog zo iets als een fatsoenlijke arbeidsverhouding. Ik meen dat de transportsector en zeker het Nederlandse wegvervoer, gebaat zijn bij het in ieder geval handhaven van minimumnormen. Daar zijn ook de andere weggebruikers bij gebaat. Het niet naleven van rij- en rusttijden leidt namelijk tot levensgevaarlijke situaties. Uiteraard is de Nederlandse regering voor vrije cabotage. Het is een behoorlijke last voor het milieu dat er nog steeds geen vrije cabotage is. Er rijden daardoor veel te veel lege vrachtwagens door Europa die geen lading mogen meenemen. Dat is het gevolg daarvan. Wij zouden ook graag sneller vooruitgang willen boeken met de Doha-ronde, maar Pascal Lamy heeft besloten om geen extra ministeriële conferentie meer uit te schrijven, omdat hij denkt dat een deal toch niet mogelijk is. Maar wij zullen blijven aandringen op de afronding van Doha.

Ik hoorde vanochtend ook op het nieuws dat Corus plannen zou hebben om de boel op te pakken. Ik kan dat totaal niet plaatsen, want dat kan moeilijk af te leiden zijn uit de Europese klimaatdoelstellingen. Bovendien zou ik Corus aan willen raden om niets overhaast te doen, want

het zou mij niets verbazen als de klimaatdoelstellingen in Kopenhagen volgend jaar door een heel groot deel van de wereld worden overgenomen. En ja, dan moeten zij naar de maan hè? Het is dan zo lastig om het staal weer op aarde terug te krijgen. Ik denk ook dat het emissie-handelssysteem – ik weet dat de heer Ten Broeke dat anders ziet – nog steeds het beste, het eerlijkste en het meest marktconforme systeem is om te werken aan het een prijs laten betalen voor de uitstoot van CO₂. Als wij dat doen op basis van een level playing field en op een manier waarbij de meest moderne bedrijven er het grootste voordeel van hebben, denk ik dat Corus zich geen zorgen hoeft te maken, ook in vergelijking met andere staalproducenten in de Europese Unie.

De heer **Ten Broeke** (VVD): De staatssecretaris weet heel goed dat het veilingssysteem in principe ook door ons wordt omarmd, maar dan moet het geen veilingssysteem zijn waar een enorm lek in zit. Dat was tot nu toe wel het geval. Ik zou graag van de staatssecretaris willen horen wat er precies besloten is. Hij zegt dat Corus ongelijk heeft. Dat kan best zo zijn, maar Corus is een enorm energie-efficiënt bedrijf: anderhalve ton CO₂-uitstoot per ton staal ongeveer. Dat doen ze Corus nergens na. Ik vind het fijn dat de staatssecretaris zegt dat Corus zich geen zorgen hoeft te maken. Is dat het gevolg van de klimaatafspraken die nu gemaakt zijn? Als dat het geval is, komen deze een eind in onze richting. Hebben wij de staatssecretaris een jaar lang, tot vorige week, vergeefs gewaarschuwd?

Staatssecretaris **Timmermans**: Ik weet niet of de heer Ten Broeke de situatie van Corus kent. Corus krijgt gratis emissierechten. Op basis daarvan heeft Corus een groot voordeel ten opzichte van zijn concurrenten met een emissiehandelssysteem. Dat lijkt mij evident. Kijk, dat zij liever niets hadden, begrijp ik ook wel. En dat zij zien dat de klimaatdoelstelling op de lange termijn pijn gaat doen, begrijp ik ook wel. Maar ik denk dat Corus pas echt recht van spreken heeft na "Kopenhagen" als zou blijken dat Europa enorm uit de pas loopt met de rest van de wereld. Dan heb je misschien een probleem, maar tegelijkertijd zit Corus, onderdeel van een wereldwijd concern, niet voor niets in Europa en op deze plek. De pijn van Corus zit in de auto-industrie op dit moment. Ik begrijp dat ook. Daar zit de pijn van Corus, maar dat is een conjunctureel en geen structureel probleem.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Corus is een hoogconjunctureel bedrijf, dus wij moeten er vooral niet toe overgaan om de conjunctuurgevoelige kanten van Corus te subsidiëren, bijvoorbeeld via arbeidstijdvermindering, mensen die daar op de reservebank komen. De staatssecretaris kent ons pleidooi, namelijk dat bedrijven als Corus gratis emissierechten krijgen en dat er een benchmarksysteem wordt geïntroduceerd. Als dat de uitkomst is van de top, als dat de uitkomst is van wat wij vrijdag hebben gezien, dan zijn wij tevreden.

Staatssecretaris **Timmermans**: Wij komen later deze week nog uitvoerig op die top terug, maar ik denk dat Corus een goede uitgangspositie heeft. De heer Ten Broeke heeft nu kritiek op de overbruggingsmaatregelen. Ik weet zeker dat hij daar geen gelijk in heeft. Ik betwijfel of hij een goede analyse heeft gemaakt. Op het moment dat je die mensen maar laat gaan en die mensen in deze

economie ergens anders aan de slag zouden gaan, gaat de speciale kennis van de mensen voor dat bedrijf verloren. Daarmee wordt het bedrijf extra hard gestraft op de langere termijn. Op het moment dat zij de mensen weer nodig hebben, zijn de mensen elders. De heer Pechtold is bij Nedcar geweest waar men dat nog niet zo heel lang geleden heeft meegemaakt. Het ging heel slecht en iedereen moest weg. Iedereen vertrok met een grote zak geld en ging vrolijk bij een ander bedrijf aan de slag. Op een gegeven kreeg Nedcar de kans om de productie weer enorm uit te breiden maar er was geen mens meer te vinden. Zij hadden de grootst mogelijke problemen. Die mensen waren uiteindelijk liever bij Nedcar gebleven. Natuurlijk probeer je zo'n situatie te voorkomen en de overheid participeert daarin actief. Het is overigens een maatregel die, zoals de Kamer weet, grotendeels door werkgevers en werknemers zelf wordt betaald. Als dat bovendien is wat de mensen willen, dan hebben wij toch een goed functionerend Rijnländs model in optima forma! De heer Ten Broeke ziet liever een Angelsaksische wereld maar, anders dan Bolkestein altijd zei, ligt Nederland niet middenin de Atlantische Oceaan. Nederland ligt in het hart van Europa. Ja, als wij niets doen aan het klimaatbeleid, liggen wij op een gegeven moment middenin de Atlantische Oceaan maar dat is een heel ander verhaal.

Mevrouw Jonker is uitvoerig stil blijven staan bij een aantal onderwerpen die iets meer de Raad van Europa en iets minder de Europese Unie regarderen maar die desalniettemin het hart van de burgers raken en daarom ook onderdeel van het werkprogramma van de Commissie zouden moeten zijn. De RAZEB-conclusies over de Roma en Sinti zijn door de Europese raad omarmd en dat is een goede basis om verder te werken. Wij zijn er nog lang niet, maar ik vind het wel een goede zaak dat de Europese Unie nu ook haar verantwoordelijkheid neemt en niet alles afschuift op de Raad van Europa en de OVSE. Het is inderdaad de grootste minderheid in Europa die het meest in de knel zit, die zelf ook – zoals Roma-organisaties aangeven – steeds meer prooi wordt van de criminaliteit. Er zijn steeds meer Roma-mensen die in de criminaliteitsstatistieken opduiken, op de verschrikkelijkste manieren. Zij worden dus ook steeds vaker dader. Dat heeft veel met de sociaaleconomische situatie te maken. De Europese Unie moet zich daar ook meer aan laten liggen.

Over Rusland heeft mevrouw Jonker veel gezegd, met name over de volksgezondheidssector. Daar moeten wij toch een beetje oppassen waar de verantwoordelijkheid ligt, want die ligt toch echt bij de Russen zelf. Zij hebben een groot demografisch probleem en zij hebben een groot alcoholprobleem. Het hoge sterftecijfer bij jonge mannen heeft daar veel mee te maken. Bij vrouwen ligt dat echt anders, hoewel nu ook meer vrouwen in Rusland gaan drinken. Dat is kennelijk ook emancipatie. De demografische problemen van Europa c.q. Oost-Europa zijn ook een zorg voor onze toekomst. Zeker kunnen wij een uitwisseling tot stand brengen in de volksgezondheidssector. Dat lijkt mij een goed idee, maar de verantwoordelijkheid ligt wel nadrukkelijk daar en niet hier. Je krijgt er inderdaad soms tranen van in de ogen, maar het is toch echt een zaak waarin wij alleen maar kunnen ondersteunen en uitwisselen. Het hoort niet tot de competentie van de Europese Unie maar heeft wel alles te maken met de ziel van Europa, zoals mevrouw Jonker terecht zei.

De heer De Roon heeft gewezen op de federale staat in zijn zwakke vorm. Dat is natuurlijk niet onjuist, maar het ligt er natuurlijk helemaal aan wat je tot federale staat wilt benoemen. Het is net zoiets als de discussie over het populisme, die wij eindeloos voeren in Nederland. Dan wordt er ook gezegd dat iedere politicus populist zou moeten zijn. Dan zijn Joop den Uyl, Hans Wiegel en Hans van Mierlo allemaal populist. Ja, zo lust ik er nog wel een paar. Ik vraag mij dan af of die definitie wel klopt. Hetzelfde is hier aan de hand: als je ziet dat sommige dingen bij meerderheid worden besloten in Europa en dat bij sommige bevoegdheden de Europese Unie primair bevoegd is – wat zou wijzen op een rudimentaire federale staat – dan klopt dat. Maar als je vervolgens zegt dat het een federale staat is die steeds meer gaat lijken op de Bondsrepubliek Duitsland, de Verenigde Staten of Brazilië, dan klopt het weer helemaal niet. Die kant gaat het helemaal niet op, dus ook hier dreigt het weer een woordenspel te worden en dat zou jammer zijn. Ik wil er nog wel op wijzen dat het wel meer is dan samenwerking, zoals de heer De Roon het benoemde, het is een overheid en die overheid heeft eigen bevoegdheden waarvan wij hebben besloten dat wij ze met andere Europese landen gaan poolen op Europees niveau omdat die bevoegdheden onvoldoende tot resultaat leiden als wij ze alleen zouden uitoefenen. Ik ben het wel met de heer De Roon eens dat daarbij een strakke handhaving van het Stabiliteits- en Groeipact nodig is – dat doen wij ook – en dat geldt dat over is terug moet naar de lidstaten. Ook dat doen wij en dat is de afgelopen week ook nog eens afgesproken. Over het communicatiebeleid heb ik al gehad.

De tijdigheid van fiches is ook nog door de heer Pechtold gememoreerd. Volgens mij gaat het wel beter dan vorig jaar en flink beter, al heb ik wel een sector waarbij het wat moeilijker gaat, namelijk Justitie. Ik neem dat graag voor mijn rekening en schuif dat zeker niet af op Justitie, maar vaak heeft dat toch te maken met de complexiteit van de onderwerpen die soms heel verstrekkende wetgevende gevolgen hebben. Dat maakt het toch veel gecompliceerder. Een mededeling over het een en ander kan natuurlijk een stuk sneller dan een complex stuk wetgeving dat in onze rechtsorde moet worden omgezet, zeker als het gaat om het terrein van Tampere, Den Haag, Stockholm. Ik beloof graag nog weer een verdergaande beterschap. Zelf ben ik niet tevreden, maar zie vooruitgang en hoop dat uw Kamer die ook ziet, maar het moet toch nog beter. Ik ben in ieder geval blij dat wij nu een manier hebben gevonden om elkaar daar ook in het kabinet wat harder op aan te spreken en ik kan u verzekeren dat dit soms echt van au gaat.

De **voorzitter**: Ik wil nog wel even als voorzitter zeggen dat wij een uitstekende technische briefing hebben gehad over BNC-fiches, de implementatie ervan en over het traject waarin aan beide kanten kan worden gezien hoe het een en ander kan worden versneld.

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. Ook ik zie zeker verbetering en het gaat inderdaad om Justitie. Ik doe dat zelf en volgens mij is daar zeker nog een grote slag te maken. Dat u elkaar daar stevig op aanspreekt, neem ik maar mee als iets waarin ik volgend jaar vertrouwen moet hebben, maar soms zit het hem ook in geheimhouding. Soms kan ik stukken gewoon op een website van andere landen vinden, terwijl hier wordt gezegd dat ze

vertrouwelijk zijn. Ook wat dat betreft, is er echt nog wel een slag te maken. Als u daar met name als het gaat om Justitie een speerpunt van wil maken, dan ben ik u en mijn overzichtelijke fractie die dat alles moet voorbereiden zeer dankbaar.

Staatssecretaris **Timmermans**: Ik ken dergelijke voorbeelden niet, maar als u zoiets tegenkomt, wijs mij er dan op. Ik beloof u dat ik het dan meteen zal corrigeren. Wel komt het soms voor dat Brussel dingen sneller op het net heeft staan dan wij, want het komt dan direct vanuit de Commissie.

Ik heb gezien dat op de briefing kritiek vanuit de VVD-fractie kwam op het feit dat het met de termijn voor de rode, oranje of gele kaart knel zou komen te zitten met die fiches. Wij zullen ons best doen en zullen ons beter aan de termijnen moeten houden. Er is al enige verbetering opgetreden, maar ik geef direct toe dat het nog beter kan. Tegelijkertijd zou ik uw Kamer willen vragen om niet te wachten tot wij met een fiche komen. Zo is ook niet de afspraak. De afspraak is dat u ook een rechtstreeks lijntje met de Europese Commissie hebt en dat het dan gaat lopen. Dat is dus niet alleen afhankelijk van onze beoordeling van de voorstellen.

Ik neem in ieder geval heel serieus wat de heer Pechtold zegt en ik zal er ook intern nog eens naar kijken. Als wij nu een doorkijkje nemen naar de komende vijf, zes jaar, dan zal de bulk van de wetgeving op het terrein van Justitie zijn gaan liggen. Dat vraagt een speciale aanpak, want dat is heel wat anders dan internemarktbeleid dat vooral het wegnemen van nationale wetgeving is of het vervangen of het harmoniseren daarvan. Hier hebben wij toch te maken met onze rechtsorde. Ik zal eens met de minister van Justitie praten over de vraag of er misschien een speciaal op die sector toegesneden manier is om dit te doen. Ik verheug mij in het feit dat onze minister van Justitie iemand is die hier een zeer open oog en open oor voor heeft. Hij heeft grote ambities om in Europa goed te coördineren. Hij is ook een van de aanjagers van het Stockholmprogramma, het vervolg van het Haagse programma. Hij heeft daarmee in Europa inmiddels een grote reputatie opgebouwd. Dit zit wel goed.

De heer Pechtold heeft ook nog vragen gesteld over het rapport evaluatie voorzitterschap. Wij hebben dit rapport verstuurd met een kabinetsreactie. Wij hadden wat opmerkingen over de methodiek van het onderzoek. Je moet altijd leren van dit soort evaluaties en ook deze evaluatie bevat een aantal leermomenten. Ik zat niet aan deze kant van de tafel bij dat voorzitterschap en daardoor kijk ik er als een buitenstaander tegenaan. Ik zie ook wel dat het op sommige punten beter kan. Afgaande op het eindresultaat, het onderwerp Turkije bijvoorbeeld, denk ik dat je niet anders kunt concluderen dan dat de coördinatie zeer succesvol was. Nederland heeft een bijzonder succesvol voorzitterschap mogen afsluiten in 2004. Dit moet leidend zijn voor onze beoordeling of het voorzitterschap goed was, de output, en niet het proces als zodanig. Ik poets natuurlijk niet weg dat wij van dat proces kunnen leren.

Als ik terugkijk naar eerdere voorzitterschappen dan stel ik vast dat je van ieder voorzitterschap kunt leren. Ik heb ook van het Franse voorzitterschap dingen geleerd. Als ik er twee mag noemen? Heel on-Frans is dat de Fransen veel aandacht hebben besteed aan het Europees Parlement. Dit is goed uitgekapt. Het Europees Parlement

was veel meer betrokken bij dit voorzitterschap dan bij eerdere voorzitterschappen. Dit was essentieel om op het punt van het klimaatpakket vooruitgang te kunnen boeken. Zonder die betrokkenheid was dit niet gelukt. De Franse president en mijn Franse collega, Jean-Pierre Jouyet, die helaas is vertrokken, hebben veel tijd gestoken in het Europees parlement. Zij zijn er vaak geweest. Ik heb daar mijn les uit getrokken. Dit is een van de leerpunten uit het Franse voorzitterschap voor een toekomstig Nederlands voorzitterschap al is dat nog ver weg in 2016.

Het tweede leerpunt is gerelateerd aan het klimaatpakket. In Parijs zag men in dat men misschien wat kennisachterstand zou kunnen hebben ten opzichte van de Europese Commissie die hier al lang mee bezig was. Men heeft toen een directeur-generaal van de Europese Commissie verantwoordelijk gemaakt voor de coördinatie van het milieubeleid in Parijs. Ik weet niet of wij de moed zouden hebben gehad om een commissie-ambtenaar – in dit geval was het een Deen – in Nederland hoofdverantwoordelijk te maken. Dat is heel knap. Dit is ook heel goed uitgepakt.

Die twee dingen heb ik dus van het Franse voorzitterschap geleerd. In het rapport van het IOB zijn er ook dingen waarmee wij ons voordeel kunnen doen voor ons voorzitterschap. Er stonden echt dingen in het rapport waarvan ik dacht: zo is het echt niet gegaan. Dit had ook te maken met het feit dat veel mensen die als bron zouden kunnen dienen, niets mochten zeggen, omdat het vertrouwelijk was of omdat het over andere lidstaten ging. Dan moet je terughoudend zijn. Dan zijn er wel secundaire bronnen gebruikt en daardoor is het soms een beetje te anekdotisch. De conclusies zijn desalniettemin behulpzaam voor de organisatie van het volgende Nederlandse voorzitterschap.

De heer **Pechtold** noemde Turkije. Gezien de verdeeldheid in dit huis en niet in de laatste plaats in de partij van de regeringsleider, is het een succes te noemen dat Nederland een eensgezind standpunt in heeft kunnen nemen en dat de Europese Unie conclusies heeft weten te trekken.

De heer **Pechtold** (D66): U beschrijft de situatie in 2004 helder, maar wat gaat u de komende tijd doen? Zojuist las ik op nu.nl dat Montenegro zich bij Sarkozy heeft aangemeld. Hoe gaan wij daarmee om? Ik vraag dat ook, omdat het toch weer het sentiment lijkt te worden om terughoudend om te gaan met nieuwe toetredingsonderhandelingen. Mijn buurman wil zelfs lidstaten uit de Unie gooien. Mijn rechterbuurman knikt instemmend: blijkbaar is het bumperkleven op rechts weer begonnen. Hoe gaat u dit sentiment doorbreken? Ik heb het gevoel dat wij bij Turkije in 2004 verder waren, ook wat betreft de sfeer in Nederland.

Staatssecretaris **Timmermans**: Dat laatste wil ik niet voor mijn rekening nemen. Het probleem met Turkije is Turkije zelf. Turkije heeft de afgelopen tijd namelijk bij de toetredingsonderhandelingen echt onvoldoende voortgang laten zien. Men heeft domweg niet geleverd. Dat ligt echt aan Turkije en niet aan de Europese Unie, laat staan aan Nederland.

Ik wil mij er niet zo vanaf maken, want u hebt meer in het algemeen een punt, waarvoor ik niet wil weglopen. Het is ontegenzeggelijk zo dat men in Nederland na de mega-uitbreiding van 2004 terughoudender staat

tegenover verdere uitbreiding. Ik begrijp dat, want wij hebben ons huis nog steeds niet op orde! Als je nieuwe kamers wilt aanbouwen, moet je huis op orde zijn. Hier geldt echter ook: afspraak is afspraak. Wij hebben afspraken gemaakt met kandidaat-lidstaten en daaraan moeten wij ons houden, ook omdat wij die kandidaat-lidstaten aan de afspraken willen houden. Nederland zal de uitbreiding zeker niet proberen te versnellen. Wij gaan onze energie vooral steken in het op orde brengen van ons huis.

De heer **Pechtold** (D66): Eerst het huis op orde en dan pas kamers aanbouwen. Het is prachtige beeldspraak, maar ik vind het niet genoeg. Ik was onlangs in Turkije en het viel mij op hoe zelfbewust die 70 miljoen Turken zijn, ook Turken die diep in Anatolië wonen. Als je met mensen op de markt spreekt, maakt men je al snel duidelijk dat het allemaal prachtig is en dat Turkije natuurlijk zijn huiswerk moet doen, maar dat de Unie op haar beurt haar arrogantie moet laten varen. Men is het spugzat dat Europa steeds weer het vingertje opsteekt. Men vindt dat maar arrogant en kijkt langzamerhand liever de andere kant op.

Aan dit bestuurlijke en diplomatieke proces moeten wij wat doen, maar wij moeten ook wat gaan doen aan het sentiment in Nederland. Op 4 juli zou best wel weer eens de vlam in de pan kunnen slaan, want sommige lijsttrekkers hebben al laten weten dat zij van Turkije hun belangrijkste punt gaan maken. Niet de 27 lidstaten zijn voor hen het belangrijkste, maar de vraag hoe wij ervoor kunnen zorgen dat het er 27 blijven. Hoe gaat u ervoor zorgen dat dit gevoel tot normale proporties wordt teruggebracht? Hoe gaat u ervoor zorgen dat mensen weten wat er op het spel staat en wat er op de agenda voor Turkije staat? Wij mogen immers niet in vaagheden blijven steken over Koerden, mensenrechten en politiek.

Staatssecretaris **Timmermans**: Ik zie uw punt. Dat zal een grote uitdaging worden. Het kabinet draagt hiervoor ook zeker enige verantwoordelijkheid. De kern van mijn antwoord is echter toch dat wij strikt maar "fair" moeten zijn. Met Turkije zijn afspraken gemaakt en de Turken weten dondersgoed dat er talloze Europeanen zijn en een aantal politieke partijen die eigenlijk van die afspraken af willen. Dat voedt begrijpelijkerwijs hun wantrouwen. Dit kabinet staat voor de afspraken die het vorige kabinet heeft gemaakt. Dat is ook zo afgesproken in het coalitieakkoord. Wij zullen het proces met Turkije dan ook op een eerlijke manier voortzetten. Ik voeg daaraan toe dat wij inderdaad duidelijker moeten zijn over de strategische belangen die op het spel staan. Misschien moeten wij het daar wat meer over hebben. Misschien moeten wij het wat minder hebben over de strikte regels. Tegelijkertijd mogen die grote geopolitiekstrategische en economisch-strategische belangen ons niet afleiden van het feit dat sprake is van een checklist die je moet afwerken en waar je strikt de hand aan moet houden. Als dat lukt, is Turkije welkom. Als dat niet lukt, of als Turkije ervoor kiest om niet naar Europa te komen, even goede vrienden, al is dat niet in ons voordeel.

De heer **Blom** (PvdA): Vorige week hebben tijdens een AO met minister Verhagen aangegeven dat wij een hekel hebben aan het noemen van data als het gaat om het toetreden van een aantal landen. Minister Verhagen was die mening ook toegedaan. Wat is er dan waar van het

verhaal dat er in relatie tot de afspraken met Ierland toch weer een datum is genoemd in verband met Kroatië?

Staatssecretaris **Timmermans**: Dat klopt niet. Er is geen datum genoemd met betrekking tot Kroatië. Er is nog geen procedure voor de nieuwe Eurocommissaris. Het kabinet zal op een bepaald moment een afweging moeten maken in de context van de verkiezingsuitslag en dan moeten bezien welke mogelijkheden Nederland heeft. Het gaat dan om een combinatie van de persoon en een mogelijke portefeuille. Er moet eerst worden afgewacht wie de nieuwe commissievoorzitter is. Vervolgens zal met hem of haar moeten worden besproken wie of wat voor Nederland het beste uit de bus kan komen.

De heer **Pechtold** (D66): Als de staatssecretaris met deze bijna schaaftichtige blik wil zeggen dat hij nog niet precies weet wanneer dit aan de orde is en dat hij niet...

Staatssecretaris **Timmermans**: Wij weten allemaal wanneer het aan de orde is.

De heer **Pechtold** (D66): Juist. Hoe voorkom ik dat ik nu het antwoord krijg dat ik te vroeg ben en dat ik de volgende keer het antwoord krijg dat ik te laat ben, liever gezegd dat zelf moet constateren? Principiëler: vindt u dat de Tweede Kamer bij de profielschets een rol dient te hebben of niet? Zo ja, hoe gaat u dat serieus nemen?

Staatssecretaris **Timmermans**: Het kabinet regeert en de Kamer controleert. Dat is de verhouding. Dat geldt ook voor deze kwestie. Ik ga niet over waar de Kamer over gaat.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Mevrouw **Jonker** (CDA): Voorzitter. Luisterend naar eenieder, realiseerde ik mij dat het beeld zou kunnen zijn ontstaan dat de CDA-fractie geen prioriteit geeft aan de aanpak van de kredietcrisis en de klimaatcrisis en dat wij ons geen zorgen maken over de toenemende werkloosheid ten gevolge van de kredietcrisis. Tegelijkertijd heb ik mij bij de voorbereiding van dit debat gerealiseerd dat hieraan al zo veel woorden gewijd zijn. Neem de debatten over de kredietcrisis zelf of de debatten ter voorbereiding van de Eurotop en de klimaatop. Deze week hebben wij debatten waarin de resultaten van de Eurotop en de klimaatop worden besproken. Ik heb gedacht mijn woorden te wijden aan andere dingen die ik in prioritering niet boven of onder elkaar zou willen plaatsen. Deze zaken gaan immers ook gewoon door, zoals de staatssecretaris zelf al opmerkte. Overigens doe ik hiermee niets af aan het pleidooi van bijvoorbeeld de heer Blom om alles op alles te zetten om de negatieve gevolgen van de crises terug te dringen. Dan kom ik bij het onderwerp mensenrechten. De beginzin van het antwoord van de staatssecretaris geeft precies aan waarom het juist zo belangrijk is om te blijven hameren op de bijdrage van de Europese Unie inzake mensenrechtenthema's. De opmerking van juist deze staatssecretaris vind ik eerlijk gezegd lastig te begrijpen, gezien de achtergrond. Als zelfs hij deze elementen op een tweede plan schuift, van wie kunnen wij dan nog wel wat verwachten ten aanzien van dit onderwerp? Europa is nooit opgericht als economische

macht alleen. Aangezien de Europese Unie zich weinig gelegen laat liggen aan de Raad van Europa en vindt dat zij het zelf beter kan, gezien de instelling van een eigen mensenrechtenagentschap, en ook Nederland zich actiever zou kunnen inzetten binnen de Raad van Europa, heb ik gemeend deze punten onder de aandacht te moeten brengen.

Natuurlijk begrijp ik dat Rusland zelf verantwoordelijk is voor de ontwikkeling van zijn gezondheidssector. Ik vind het een enigszins flauw antwoord. Momenteel voeren wij met Rusland een strijd op basis van macht en onmacht. Neem de buitenlandse politiek. Iedere keer staan wij tegenover elkaar, wat vaak niet leidt tot een constructieve bijdrage. Ik zou willen dat gekeken wordt naar hoe wij op positieve elementen afhankelijker zouden kunnen worden van elkaar, in plaats van iedere keer ten strijde te trekken op basis van defensie en dat soort zaken.

Ik constateer dat de staatssecretaris op weinig punten is ingegaan. Neem het punt van de bestrijding van de mensenhandel. Ook heeft hij geen of zeer weinig woorden gewijd aan mijn opmerkingen over migratie en asiel. Hij heeft slechts gezegd dat Nederland een Europees ondersteuningsbureau voor asielzaken steunt. Dat staat ook al in de stukken. Ik vraag mij af of ik al mijn vragen moet herhalen of alsnog een antwoord mag verwachten.

De heer **Blom** (PvdA): Mevrouw Jonker spreekt terecht over de Europese Commissie en de Europese instelling ten aanzien van mensenrechten in relatie tot de Raad van Europa. Ik kan een heel eind met haar meegaan op het punt van het agentschap voor mensenrechten. Immers, wij hebben al een Raad van Europa. Natuurlijk zijn er wel twee elementen van verschil. Landen die lid zijn van de Raad van Europa, zijn niet allemaal lid van de Europese Unie en omgekeerd. Bent u het niet met mij eens dat ook de Raad van Europa zo langzamerhand wel toe is om zijn eigen positie te herpositioneren? Dit is een beetje buiten de orde, maar u hebt dit onderwerp zelf geagendeerd. Ik heb de indruk dat juist de Raad van Europa zich ook met allerlei andere zaken bezighoudt, zoals de commissie Economische Zaken, die helemaal niets met mensenrechten te maken heeft. Is het niet ook een beetje de eigen schuld van de Raad van Europa dat hij veel te breed is geworden en daardoor minder interessant?

Mevrouw **Jonker** (CDA): Ik roep de heer Blom in herinnering dat ik het niet was die de Raad van Europa geagendeerd heeft, maar dat dit wellicht te berde is gebracht door de eerste vraag die de heer Ten Broeke mij stelde. Ik vind dat deze onderwerpen ook toebehoren aan de Europese Unie. Ik ben niet begonnen over het feit dat dit vooral onderwerpen zijn van de Raad van Europa. Ik zou heel veel kunnen zeggen over deze opmerkingen over de Raad van Europa, maar dat is nu even buiten de orde. Ik wil gewoon dat de Europese Unie samen optrekt met de Raad van Europa. Wij hoeven het wiel niet drie keer uit te vinden. Prima als zaken zijn uitgevonden door de Raad van Europa, maar doe daar dan ook iets mee, en neem vervolgens op een aantal zaken wel het heft in eigen hand.

Hoe gaat Europa het komend jaar, maar ook daarna, handhaven wat er gebeurt? Als het gaat om migratie en asiel – de bootmigranten, zoals ik ze heb genoemd – hoe gaan wij dan handhaven dat Griekenland en Malta gewoon doen wat zij moeten doen? Hoe zorgen wij dat

Europa niet blijft bij de constatering dat het niet gebeurt? In sommige gevallen worden Nederland sancties opgelegd. Waar blijven wij als het om dit onderwerp gaat in relatie tot bijvoorbeeld Griekenland? Wat gebeurt daar om gewoon af te dwingen wat wij in het Verdrag van Tampere hebben opgeschreven en als het gaat om een onderwerp als landbouw? Handhaving is echt een thema. Volgens mij kan Nederland niet anders dan het met ons eens zijn dat dit moet gebeuren. Bijvoorbeeld voor de JBZ-onderwerpen hebben wij een prachtig scorebord, waarop wij kunnen zien wat het percentage is van de plannen die geïmplementeerd zijn in de verschillende lidstaten. Wij monitoren prachtig dat sommige zaken maar 38% geïmplementeerd zijn. Waar blijven wij dan met elkaar? Blijven wij elkaar dan gewoon aankijken, of wordt het onderhand niet eens tijd dat wij ook gewoon wat gaan doen?

De heer **Blom** (PvdA): Voorzitter. Ik dank de staatssecretaris voor zijn uitgebreide antwoorden en bespiegelingen. Ik ben blij dat ook de focus die ik heb genoemd in mijn eerste termijn voor een heel groot gedeelte aanwezig is bij deze staatssecretaris. Daarvoor dank ik hem.

Ik wil nog één misverstand uit de weg ruimen, dat te maken heeft met een opmerking in eerste termijn van de heer De Roon. Hij sprak zijn blijdschap uit dat de PvdA zo langzamerhand ook vindt dat er bureaus moeten worden leeggeruimd. Hij vergat erbij te vertellen dat die bureaus nadat zij zijn leeggeruimd direct weer volledig worden gevuld, maar dan wel met de focus op klimaat en energie.

De heer **Van Bommel** (SP): Voorzitter. Het laatste is inclusief fietspaden in Drenthe, Twente en waar dan ook! De staatssecretaris heeft mijn vraag met betrekking tot het werk van de commissie subsidiariteit goed begrepen. Ik deel zijn opvatting dat dit een verrijking is van het werk van de Kamer, maar ook het risico in zich houdt dat het werk politiseert en meer naar de inhoud verschuift in plaats van naar de betrekkingen. Dat is dus een verantwoordelijkheid van de Kamer.

De staatssecretaris had ook het antwoord kunnen geven – maar heeft dat niet gedaan – dat die commissie hem in de weg zit met zijn activiteiten, omdat daar ook wel eens sprake van zou kunnen zijn, althans wanneer het Nederlandse kabinet bepaalde zaken wenst maar de Kamer, althans de commissie, besluit dat iets op grond van subsidiariteit nog niet in behandeling moet worden genomen. Dat kan een kabinet dat lastig vinden.

Ik heb een vraag gesteld over wetgeving en het traject, waarbij ik heb verwezen naar het gebrek aan flexibiliteit. De staatssecretaris is daarop ingegaan door te verwijzen naar impactstudies die nodig en soms wenselijk en mogelijk zijn. Dat is nodig om erachter te komen of een bepaald initiatief, een bepaalde richtlijn omgezet in wetgeving, uiteindelijk – de staatssecretaris heeft ook zelf voorbeelden genoemd – voor de Nederlandse situatie nadelig is. Het kan zijn dat wij meer flexibiliteit aan het begin zouden hebben ingebouwd, als wij alle aspecten al in het begin volledig hadden doorgrond. In die zin vind ik dat deze flexibiliteit er ook aan het einde van de rit moet zijn, om ervoor te zorgen dat wij op onderdelen kunnen afwijken. Het hoeft niet “one size fits all” te zijn, zoals de staatssecretaris het noemde. Dat is niet altijd wenselijk.

Ik ben blij met het realisme dat de staatssecretaris vandaag aan de dag legt. Het gaat niet alleen om de punten die goed gaan. De burger is niet gek. Hij heeft zijn eigen waarneming, die van de onze of van die van het kabinet kan verschillen. De burger zal altijd de nadelen van Europese processen als eerste zien. Als de Kamer, Brussel of het kabinet ze weglaat, kom je van een koude kermis thuis.

Ik heb een vraag gesteld over de verkiezingen omdat ik mij kan voorstellen dat er een taakverdeling komt. Je kunt daarover maar beter zo vroeg mogelijk spreken. Ik kan mij voorstellen dat het kabinet streeft naar publiciteit die zich richt op het bevorderen van de opkomst en dat vanuit Europa veel meer naar de inhoud wordt gekeken. Dat is ook een taak voor de politieke partijen. Als wij in een vroeg stadium daarover een taakverdeling kunnen afspreken met een rolverdeling tussen verschillende actoren – politieke partijen zijn er actor in – lijkt mij dat alleen maar wenselijk en goed.

Ten slotte wil ik het hebben over het lustrum van de uitbreiding. Ook daarbij denk ik dat men niet alleen moet kijken naar de positieve aspecten van uitbreiding. De burger ziet ook nadelen. Wij moeten dat open met elkaar bespreken, ook omdat wij in de toekomst zullen doorgaan met uitbreiden. Ook de SP wil dat. Wij zullen in de Balkan uitbreiden. Het moet allemaal niet te snel. Het is zaak om eerlijk daarover te communiceren, zodat de burger niet het idee krijgt dat hij opnieuw met voldongen feiten wordt geconfronteerd en dingen door de strot krijgt geduwd. Dat moet niet de toon zijn die wij in Europa voeren. Op deze manier kunnen wij tot een communicatie komen die draagvlakvergroten werkt.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Voorzitter. Ik dank de staatssecretaris voor zijn beantwoording en zijn bespiegelingen. Op een bepaald moment hield de staatssecretaris mij voor dat Nederland wel degelijk in het hart van Europa ligt en dus niet in de Atlantische Oceaan. Ik mag dat hopen. Het idee dat Nederland in de zee zinkt is een beeld dat bij klimaathysterici leeft en vroeger – als ik naar het betoog van de heer Van Bommel luister – in elk geval bij de SP. Dat is een beeld dat ik in ieder geval niet deel. Het hart van Europa betekent in mijn ogen wel dat je bijdraagt aan het vertrouwen en het terugwinnen van legitimiteit voor Europa. Europa moet doen waarin zij goed is en nalaten wat het vertrouwen bij mensen wegneemt. Uitbreiding is daarbij inderdaad cruciaal, maar ook de regelgeving. Die stond vandaag centraal. Mijn fractie is zelf zeer tevreden dat de Kamer meer dan in het verleden actie laat zien op het gebied van subsidiariteit en proportionaliteit. Ook is zij tevreden dat zij dit jaar – weliswaar in afgezwakte vorm – een behandelingsvoorbehoud heeft weten in te voeren. Rome wasn't built in a day and the Treaty of Rome wasn't rebuilt in a day. Dit parlement krijgt wel de geest, die maakt dat wij nadrukkelijker kijken naar de regelgeving. Het kan nog wel wat beter; volgens mij is de staatssecretaris die mening ook wel toegedaan. Samen moeten wij daar meters kunnen maken. Een en ander betekent wel dat het Nederlands parlement zijn rol moet opeisen en nemen, in de democratische controle op de EU. Ik zie niet zozeer in dat subsidiariteit en proportionaliteit geheel los gezien worden van de inhoud van de voorstellen. Je kunt en hoeft ze niet los van elkaar zien.

Het referendum in 2005 was voor Nederland een alarmbel. De heer Ormel sprak vorig jaar over het 112-alarmnummer. Ik heb begrepen dat dit nummer vandaag in alle Europese landen is ingevoerd. Dat hoort misschien wel bij de goede dingen die vorig jaar zijn bereikt op de bureaus. Veel belangrijker zijn natuurlijk de voorstellen die wij mogen verwachten op het terrein van Financiën en Economie. De versnelling van de afspraken op het gebied van Financiën moet echt plaatsvinden. Ik ben blij met de toezegging van de staatssecretaris, maar eerlijk gezegd zit daar weinig nieuws bij. De staatssecretaris deed voorkomen alsof het allemaal nieuw was op 7 oktober. Ik heb echter nog eens gekeken naar de zestien afspraken. Tien daarvan komen uit het WWP van vorig jaar en twee uit het Actieprogramma van Lissabon. Vier zijn echt nieuw. Ook daarbij moeten dus meters gemaakt worden.

Ik heb over het wegtransport en de innovatie gesproken. Ik dank de staatssecretaris voor de toezeggingen over de rij- en rusttijden, voor zijn alertheid op dat vlak. Wij willen inderdaad wat verder gaan, maar als de staatssecretaris daarop alert is, is het goed. Hij verweet mij dat ik daarover wat schematisch dacht: Rijnland of Engeland, Keynes of Darwin. Het is natuurlijk niet zo makkelijk. Ik zeg eigenlijk: ga niet vanuit de overheid proberen, de nieuwe greencard te ontwikkelen. Wat ons betreft moeten er geen uitgebreide technologievoorschriften of subsidieregelingen komen.

Wat wel een overheidstaak is, is fundamenteel onderzoek naar nieuwe en schone motortechnieken. Wat zeker aan de orde is voor de overheid, is Euro 5 of Euro 6. Zeker met 500 miljoen consumenten kunnen wij de wereld onze wil opleggen.

Over de luchtvaart zegt de staatssecretaris dat er nu in rechte lijnen wordt gevlogen. Geweldig, maar waar blijft de "Single European Sky"-overeenkomst? Die hebben wij echt nodig, daarmee gaan wij echt vooruit. Waar in Nederland de beveiliging van luchthavens doorberekend wordt aan passagiers, betaalt de overheid die in andere landen. Dit probleem kan de staatssecretaris direct aanpakken, evenals het op grote schaal geven van overheidssteun aan zeehavens en de scheepvaartsector. Er was een interessant debat over de profielschets van de Nederlandse commissaris. De staatssecretaris heeft daarop niet echt een antwoord gegeven. Ik begrijp dat vanuit de kant van de staatssecretaris, maar ik denk dat het aan ons is om te bekijken of wij er een duidelijker antwoord op kunnen formuleren. Misschien moeten wij het zelf doen. Misschien moeten wij dan niet alleen spreken over de profielschets voor een nieuwe Nederlandse commissaris, maar over de Nederlandse onderhandelingsinzet bij de totstandkoming van een nieuwe commissie.

De heer **Van Bommel** (SP): Ik wil het bij uitzondering voor de staatssecretaris opnemen. Volgens mij was hij volstrekt helder in zijn beantwoording en heeft hij gezegd: Kamer, daar gaat u niet over, u kunt dat achteraf beoordelen. Volgens mij is dat staatsrechtelijk zuiver. Wij moeten de rollen niet omdraaien, tenzij u die ambitie hebt bij de volgende verkiezingen, maar nu kan dat nog niet.

De heer **Ten Broeke** (VVD): De staatssecretaris liet er ook nog een zin op volgen. Die was staatsrechtelijk

minstens net zo zuiver, namelijk dat hij niet gaat over waarover wij gaan. Wij kunnen dit altijd nog zelf bepalen.

Staatssecretaris **Timmermans**: Dat is twee keer een open deur.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Wij spreken niettemin over Europa. Wij kunnen dus best over de inzet van de Nederlandse regering praten. Wij moeten het er maar over hebben.

Ik was blij toen de staatssecretaris zich in buitengewoon duidelijke termen uitsprak over de heer Barroso. Dat heeft hij in het verleden ook gedaan. Ik ben daarover tevreden. Wij zien die man liever vertrekken dan dat hij blijft. Ik heb het gevoel dat de staatssecretaris dit sentiment deelt. Het optreden van Barroso deed hem denken aan een PvdA-leider in zijn slechtste dagen: verdeel en heers. Verdwijnen en beheers, zou ik bijna zeggen. Beheers de neiging om niet af te wijken van het Stabiliteitspact en noem data. Wat was er nog meer, het weggeven van een commissaris is ook gênant. In alle gevallen is dit een reden om daarover nadrukkelijk te spreken. Wij hebben een sterke Commissie nodig als het gaat om een interne markt, de liberalisering van de energiemarkten, de financiële transparantie, het toezicht en een stabiele euro en als het gaat om milieu, met name om het bronbeleid. Dat zijn wat ons betreft de kernpunten, die houden wij overeind. Ik zie uit naar het volgende debat met de staatssecretaris, al dan niet over de samenstelling van de Commissie.

De heer **De Roon** (PVV): Voorzitter. Ik dank de staatssecretaris voor zijn toelichting.

Ik heb niet zo heel duidelijk van hem gehoord hoe hij aankijkt tegen het punt van de beïnvloeding van de Europese verkiezingen door de Europese Commissie, als het gaat om de propaganda van die Commissie over de meerwaarde van de Europese Unie. De staatssecretaris heeft wel uiteengezet dat je van zo'n commissie niet kunt verwachten dat zij haar zwakke punten of die van de Europese Unie vooropstelt in haar voorlichtingsactiviteiten. Dat kan ik mij voorstellen, maar het punt waar het mij om gaat, is dat de Europese Commissie door het uitdragen van haar visie op de meerwaarde van de Europese Unie invloed kan uitoefenen op de onafhankelijke gang van zaken, de vrije gang van zaken, bij de Europese verkiezingen. De Commissie is niet zomaar een partij in de samenleving die zich ermee inlaat, zij is een instelling van de Europese Unie die in wezen activiteiten ontplooit die gericht zijn op de Europese verkiezingen en dat ook onverbloemd zegt in het stuk dat vandaag op de agenda staat. Dan zou ik toch eigenlijk verwachten van onze regering dat zij daartegen stelling neemt en zegt dat zij dat geen goede zaak vindt.

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. Ik dank de staatssecretaris voor zijn antwoorden. De staatssecretaris weet dat hij in D66 een groot supporter van zijn beleid heeft. Het feit dat hij ongeveer om de andere zin begon met "ik leer", doet mij niet alleen als lid van een onderwijspartij genoegen, maar geeft ook aan dat de staatssecretaris een zekere ambitie heeft om nog steeds niet alleen vanuit bepaalde vooronderstellingen te werken, maar daarin ook nog steeds wil bijsturen. Ik vond het debatje over Turkije zojuist interessant. Voor volgend jaar smaakt dat naar meer. Wij moeten daarin een doorbraak hebben.

Ik zie de staatssecretaris in staat om dat niet alleen in Europa, maar ook in Nederland te doorbreken. Ik ben erg blij met de drie aandachtspunten – ik had er geen top drie van gemaakt – die de staatssecretaris meteen omarmde, die met het overvolle programma in het verkiezingsjaar moeten gebeuren. Dat steun ik. Ik steun ook de innovatie van bijvoorbeeld de auto-industrie. Ik moet even kijken of ik ook nog iets heb waarover ik kan klagen. De staatssecretaris heeft ook een toezegging gedaan over de fiches. Dat is ook al weer goed. Over de profielschets is de staatssecretaris helder geweest. Wij zijn het er niet over eens. Ik vind het punt dat de heer Ten Broeke noemde, wel aardig. Over de inzet van de staatssecretaris bij de samenstelling van de commissie wil ik wel iets meer horen. Daarop zal ik zeker met de staatssecretaris terugkomen. Ik heb een derde van mijn spreektijd in eerste termijn. Mijn eerste termijn was drie minuten, dus dan moet dit een minuut zijn geweest.

De **voorzitter**: Voordat wij de tweede termijn van de Kamer afsluiten, geef ik mevrouw Jonker de gelegenheid om met een motie te komen die zij in eerste termijn had aangekondigd.

Mevrouw **Jonker** (CDA): Dat kan nu, maar dat kan ook in een derde termijn. Ik had inderdaad aangegeven dat ik graag een motie wil indienen. Ik vond het wel bijzonder dat de staatssecretaris exact analyseerde wat ik in mijn motie vraag. Ik ga er dus helemaal van uit dat hij dat kan ondersteunen. Hij zei dat de EU de controle op de administratieve gevolgen die wij in Nederland kennen, nog niet heeft. Laat ik dat nu exact vragen in mijn motie. Zou u wensen dat ik mijn motie voorlees?

De **voorzitter**: U bent er in tweede termijn niet op teruggekomen. Ik wilde u daarom straks de gelegenheid geven om te beoordelen of de motie wordt ingediend.

Staatssecretaris **Timmermans**: Misschien kan mevrouw Jonger het dictum van de motie voorlezen. Dan kan ik er inhoudelijk op reageren.

Mevrouw **Jonker** (CDA): Ja.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat vereenvoudiging en betere EU-regelgeving bijdraagt aan het verminderen van administratieve lasten;

overwegende dat een objectieve en effectieve effectbeoordeling onafhankelijk en in een zo vroeg mogelijk stadium plaats dient te vinden;

constaterende dat de Europese Commissie zelf haar voorstellen toetst aan de hand van de impact assessment richtsnoeren waar de Commissie aan gebonden is;

verzoekt de regering, binnen Europees verband te bevorderen dat een Europees equivalent van Actal wordt

opgericht dat onafhankelijk van de Europese Commissie de door haar uitgevoerde impact assessments controleert op verenigbaarheid met de impact assessment richtsnoeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Jonker. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 407 (21501-20).

De heer **De Roon** (PVV): Voorzitter. Ik heb ook een motie in gedachten en wilde eigenlijk afwachten hoe de staatssecretaris in tweede termijn reageert. Als u zegt dat het beter is om die motie nu vast voor te dragen, wil ik dat ook wel doen.

De **voorzitter**: Het is aan u om dat in tweede termijn al dan niet te doen. Als u eerst de staatssecretaris wilt aanhoren...

De heer **De Roon** (PVV): Ik wil het dictum alvast voorlezen. Dan kan de staatssecretaris daarop reageren.

De **voorzitter**: Dan krijgt u de gelegenheid om het dictum van uw motie voor te lezen.

De heer **De Roon** (PVV): Het dictum van mijn motie luidt: verzoekt de regering om er bij de Europese Commissie op aan te dringen om zich in 2009 totdat de verkiezingen voor het Europees Parlement zijn afgerond te onthouden van voorlichtingsactiviteiten waarin de visie van de Europese Commissie over de meerwaarde van de Europese Unie wordt geëtaleerd.

De **voorzitter**: Dan is nu het woord aan de staatssecretaris om te reageren op de motie die is ingediend en op de motie waarvan het dictum is voorgelezen.

Staatssecretaris **Timmermans**: Voorzitter. Dan begin ik met een reactie op de motie die is ingediend. Ik vind dat het impact assessment heel goed moet worden uitgevoerd en dat wij de Commissie voortdurend op haar verantwoordelijkheid moeten aanspreken. Onze Actal moet ook goed letten op wat er gebeurt, maar ik zou er niet voor zijn om nu weer een Europees agentschap in het leven te roepen. Daarom vraagt de motie in feite, om het instellen van een Europees Actal. Dat zou weer meer Europese bureaucratie betekenen. Het genoemde doel is ook het onze, maar het kabinet is geen voorstander van het instellen van een nieuw Europees agentschap. Daarvan hebben wij er eigenlijk al te veel. Aanneming van deze motie wil ik dan ook ontraden. Voorzitter. Mevrouw Jonker was erg ontevreden over mijn antwoord in eerste termijn. Haar onvrede heeft te maken met het feit dat haar opmerkingen niet altijd te maken hadden met het werkprogramma dat wij vandaag bespreken. Zij kan mij 's nachts wakker maken voor een boom over Rusland, maar nu heb ik mij te houden aan de agenda en ik kon de opmerkingen van mevrouw Jonker daar niet altijd mee in verband brengen. Ik zal niettemin proberen om snel mijn analyse van Rusland te geven. Rusland bevindt zich op hetzelfde continent als de EU. Dat land verdwijnt niet, of je het nu weggijkt of niet.

Verder geldt de conclusie dat de Europese Unie behoefte heeft aan een strategisch partnerschap met Rusland. Wij dreigen echter te vervallen in naïviteit. Daarbij denk ik aan hetgeen in Rusland gebeurt. Er zijn Europeanen die menen dat Rusland zich ontwikkelt in de richting van Polen of Tsjechië. Dat is onzin. Rusland is niet een land in transitie. Rusland is Rusland. Het zal niet wezenlijk veranderen. Het zal zich ontwikkelen, maar niet een West-Europese democratie worden, althans niet op een termijn die ik kan overzien. Misschien wordt het dat later. Het voorgaande betekent dat je realistisch moet zijn bij je waarneming van hetgeen in Rusland gebeurt. Er zijn ook obsessieve Europeanen. Zij zien in Rusland nog steeds de voormalige overheerser en bezetter. Dat is ook niet realistisch. Tussen die twee uitersten moet Europa zijn weg zien te vinden. Met name bij een onderwerp als energie is sprake van gigantische strategische belangen over en weer. Eigenlijk is Rusland nog meer van Europa afhankelijk dan Europa van Rusland. Die pijpleidingen kun je niet zomaar oppakken en ergens anders neerleggen. Ik denk in dit verband ook aan het laatste rapport van het Internationaal Energie Agentschap. Daaruit blijkt dat Rusland enorm achterloopt met zijn investeringsprogramma dat nodig is om alleen al aan de huidige contractverplegingen te voldoen. Daarmee heeft Rusland een groot probleem, een probleem dat ook ons probleem wordt, want op een gegeven moment zou er geen energie meer geleverd worden. Wij hebben dus alle belang bij het creëren van stabiele verhoudingen. De paniek vanwege de economische crisis is in Rusland ook veel groter dan de buitenwereld denkt. Dat is voor Poetin en Medvedev een zeer moeilijk fenomeen. Dat zorgt weer voor een opdracht aan Europa, want Europa heeft er geen enkel belang bij dat daar vanwege de economische crisis de steunbalken naar beneden donderen. De leden zullen in dit kabinet dan ook een partner vinden als zij een strategische relatie voor de lange termijn met Rusland willen. Bij die relatie zal men waarden in acht moeten nemen, maar zonder naïef te zijn over de waarden in Rusland. Wij kunnen in dit verband aan andere terreinen denken. Af en toe is het voor de Russen frustrerend dat West-Europa zo weinig begrip heeft voor het gevoel van vernedering dat zij al vele jaren ervaren. De fundamentele fout die wij in de relatie met Rusland al meer dan twintig jaar maken, is dat wij hard zijn in de vorm en zacht in de inhoud. Dat is twee keer verliezen, want op die manier beledig je ze en zij nemen je niet serieus, omdat je toch niet hard bent met de inhoud. Daarom zou juist het geheel andere moeten gelden. Je moet de Russen met alle egards behandelen die de inwoners van een groot land verdienen. Alle uiterlijkheden en alle respect die daarbij horen, moet je in acht nemen. Tegelijkertijd moet je keihard zijn met de inhoud, met hetgeen je met de Russen bespreekt. Voor zo'n opstelling hebben zij respect, dus als je zowel de vorm als de inhoud tot zijn recht laat komen. Het Westen heeft daarom precies verkeerd gehandeld. De Amerikanen hebben dat de afgelopen twintig jaar ook gedaan. Hierin moeten wij verandering brengen. Natuurlijk zijn de mensenrechten een topprioriteit van dit kabinet. De minister van Buitenlandse Zaken baseert zijn hele beleid op de bevordering van mensenrechten. Uiteraard is dat belangrijk voor ons in alle relaties van de Europese Unie met derde landen. Sterker nog, de Kamer heeft gezien dat ik niet heb gearzeld om ook met

Bulgarije en Roemenië de confrontatie aan te gaan als ik meen, dat men daar op het punt van justitie en mensenrechten onvoldoende presteert en niet de afspraken nakomt. Daar steek ik mijn nek voor uit. Daarbij heb ik overigens het plezier van een zeer ruime steun van de Kamer en dat helpt ook. Maar dat is in de verhouding met die landen niet altijd even gemakkelijk, zoals ik dit weekend weer met Bulgarije heb mogen ervaren. Natuurlijk blijven wij de mensenrechten aan de top van ons prioriteitenlijstje zetten, maar daar hoeven wij de Commissie ook niet in te overtuigen. Dat doet de Commissie ook en het maakt ook deel uit van haar werkprogramma.

Wij zijn voor een modern migratiebeleid. Europa heeft, gelet op de vergrijzing van haar bevolking, behoefte aan een modern migratiebeleid. Dat moderne migratiebeleid is ook nodig voor de landen waaruit de mensen komen, want het gebeurt niet meer zoals in de tijd van onze ouders en grootouders vlak na de oorlog, toen de mensen hun boeltje pakten en nooit meer terug kwamen. Tegenwoordig kunnen mensen heel makkelijk in twee samenlevingen tegelijkertijd leven. Daar hebben beide samenlevingen vaak voordeel van, tenzij zij het slecht geregeld hebben. Dan hebben beide samenlevingen er alleen maar verschrikkelijk veel last van. Om die reden zijn wij voor een Europese green card en voor een moderne migratie. Maar, ook om die reden zijn wij voor een strenge bewaking van de buitengrenzen. Daar moet FRONTEX meer aan doen. Ik ben dat zeker met de Kamer eens. Daar moeten wij ook bepaalde Zuid-Europese landen bij helpen. De Kamer legt wel terecht de vinger bij de problemen die er in Malta en Griekenland zijn, maar zij moet het ook heel even, al is het maar tien seconden, vanuit hun perspectief bekijken. Als je de enorme toestroom bootvluchtelingen in verhouding tot het bevolkingsaantal van Malta ziet, begrijp je wel dat hen het water vaak tot de lippen staat. Ik ben zelf ook in een vluchtelingenkamp op Malta geweest. Malta doet terecht een beroep op Europese solidariteit bij het oplossen van dat probleem. Die mensen komen niet naar Malta omdat zij naar Malta willen. Zij komen in Malta aan omdat zij aanspoelen op weg naar Italië, Frankrijk of nog verder in Europa. Om die reden moeten wij een substantiële bijdrage aan FRONTEX leveren. Dat geldt overigens ook voor Griekenland. Als je alle Griekse grenzen bij elkaar optelt – de buitengrenzen van de Europese Unie – kun je om heel Afrika heen. Dat is de omvang van het probleem.

Aan het adres van mevrouw Jonker merk ik op, dat het rapport van de Algemene Rekenkamer ons grote zorgen baart, maar wie is degene die als eerste op de bres staat voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid? Wij moeten het inderdaad moderniseren en met de health check is daartoe een goede aanzet gegeven. Daarmee kunnen wij de problemen onder andere rond de cross compliance beter aanpakken.

Ik dank de heer Blom voor zijn opmerkingen en de nadruk die hij legde op klimaat, energie en de economie als hoofdpunten van beleid. Hij heeft daar volkomen gelijk in.

De heer Van Bommel merkte op, dat impact studies vaker nodig zijn. Ik ben dat met hem eens, maar het kabinet heeft inmiddels – wellicht is dat te weinig zichtbaar naar buiten toe – procedures om ervoor te zorgen dat veel vroeger dan eerst op de inhoud van de voorstellen kan worden gestuurd. Daarmee kunnen wij

voorkomen dat wij "erin worden gezogen" en er niet meer uit kunnen.

Op de vraag of er ruimte is bij richtlijnen kan geen algemeen antwoord worden gegeven. In sommige richtlijnen zouden wij wel meer ruimte willen – en die zoeken wij ook – maar bij andere richtlijnen is de ruimte die wij onszelf gunnen ook de ruimte die anderen nemen. Dat is niet per definitie altijd in het voordeel van Nederland. Dat moeten wij dus per onderwerp bekijken. Wat doet het kabinet aan de verkiezingen? Wij doen niets anders dan opkomstbevordering. Niets anders, niets inhoudelijks. Dat ligt niet op onze weg. Dat is iets voor de politieke partijen, dat is iets voor de kandidaten. Daar moet het kabinet buiten blijven.

De heer Van Bommel wil ook bij de uitbreidingen de negatieve punten benoemen. Dat ben ik zeer met hem eens. Dat is de enige manier om geloofwaardigheid te winnen om toekomstige uitbreidingen mogelijk te maken. Die komen eraan, maar niet op korte termijn. Bijna de gehele Kamer is het gelukkig met het kabinet eens dat voor de Balkan alleen integratie in Europese structuren een langetermijnoplossing kan bieden.

De heer Ten Broeke vraagt naar Single European Sky. Daar zijn wij ook voor, alleen is dat nog niet bereikt. Hij memoreerde mijn opmerkingen aan het adres van de heer Barroso. Die opmerkingen betreft hij nu sterk op de heer Barroso, maar ik heb ze in algemene zin willen maken. Een commissievoorzitter die voor zijn herverkiezing staat, of dat nu de heer Barroso, de heer Juncker, mevrouw Kroes of wie dan ook is, zal in die periode uiterst voorzichtig zijn in het omgaan met degenen die gaan over zijn benoeming. Zolang de voorzitter van de Europese Commissie nog niet gewoon gekozen wordt door de Europese burgers of aangewezen wordt door het Europees Parlement, zijn het de regeringsleiders die bepalen wie het wordt. Dan is het logisch – dat staat los van de persoon Barroso – dat diegene heel erg oppast hoe hij in die laatste maanden omgaat met de regeringsleiders. Dat lijkt mij een logische zaak. Het komt ons niet altijd goed uit. Dat heb ik duidelijk aan willen geven. Vooral nog blijft de systematiek zoals die nu is, helaas.

De heer De Roon heeft gesproken over de communicatie. Hij wil de Europese Commissie eigenlijk een spreekverbod opleggen. Nu vind ik het gek dat dit van de kant van de PVV komt. Die partij was toch altijd voor de vrijheid van meningsuiting? Dan mag toch ook de Europese Commissie vrijelijk voor haar mening uitkomen? Ik zie het probleem niet. Hij vroeg ook of dat invloed heeft op de onafhankelijke gang van zaken. Kijk, als de verkiezingscampagne in de dichotomie van de heer De Roon er één is van "wij willen een Europese Unie of weg met de Europese Unie" dan heeft hij ongetwijfeld gelijk. De Europese Commissie zal niet in gelijke mate oproepen tot het bestaan van de Europese Unie en het weggaan van de Europese Unie. Dus als zijn wereldbeeld een dichotomie is, heeft hij gelijk. Maar dat is niet de context waarin de Europese Commissie opereert. Wij gaan ervan uit dat de Europese overheid, net zo min als de Nederlandse overheid, niet ter discussie staat bij de verkiezingen. Ja, bij de heer De Roon wel, maar in het algemeen toch niet. Wij zeggen toch ook niet in Nederland als wij verkiezingen organiseren: de overheid mag niets zeggen omdat de overheid niet zegt "Weg met Nederland"? Ik kan de heer De Roon nu al zeggen dat ik aanvaarding van de motie die hij daarover wil indienen

zal ontraden, want ik ben er niet voor om de Europese Commissie te verbieden te spreken over wat zij belangrijk vindt.

De heer **De Roon** (PVV): Ik vind het een beetje flauw dat de staatssecretaris het nu heeft over een spreekverbod, want daar is het mij natuurlijk niet om te doen. Dat weet de staatssecretaris ook heel goed. Ik hoor de staatssecretaris zeggen dat de Europese Commissie over de rol van de Europese Unie bij de verkiezingen moet kunnen zeggen wat zij wil. Ik ben van mening dat er dan een ongewenste beïnvloeding uitgaat van een partij die belang heeft bij bepaalde uitkomsten. De gedachte dat die beïnvloeding vanuit de Europese Commissie evenwichtig zal zijn, deel ik in ieder geval niet. Ik ben van mening dat er niets op tegen is om aan de Europese Commissie te vragen om op te houden met het propageren van meerwaarde. Dat betekent niet een totaal spreekverbod. De gebruikelijke brochures die zij versturen, kunnen nog steeds de deur uit wat mij betreft. Alleen zodra gesproken wordt in termen van "dit is de meerwaarde van de Europese Unie; kiezers let daar op", dan is er in mijn ogen sprake van ongewenste beïnvloeding voor de komende periode. Dus laat dat nu niet door die Europese Commissie gebeuren. Wij hebben politieke partijen die aan de verkiezingsstrijd deelnemen. Laat die de discussie voeren.

Staatssecretaris **Timmermans**: Dan stelt u een gedachtepolitie in die gaat controleren of de Commissie zich aan uw beperking van haar vrijheid van meningsuiting houdt? Ik bedoel, waar hebben wij het in hemelsnaam over? Uiteraard zal een overheid willen wijzen op wat zij in haar mandaatperiode gedaan heeft. De Commissie moet zich voortdurend verantwoorden in het Europees Parlement voor wat zij doet. Waarom mag zij dat dan niet publiekelijk bekendmaken? Ik begrijp werkelijk niet wat u hiermee beoogt, anders dan natuurlijk discrediteren van Europa en de Commissie. Dat begrijp ik. Dat past in uw programma. Maar ik vind dat iedere overheid, ieder openbaar functionerend lichaam het recht heeft om aan het einde van een mandaatperiode verantwoording af te leggen over wat men in de mandaatperiode gedaan heeft. Dat mag en moet de Commissie doen in het Europese Parlement, maar dat mag zij uiteraard ook in de openbaarheid doen. Ik zou nooit voor mijn rekening willen nemen een opdracht die mij ertoe verplicht om de vrijheid van meningsuiting van de Commissie in te perken.

Voorzitter. Ik denk dat ik hiermee antwoord heb gegeven op de mij gestelde vragen. Ik wil de heer Pechtold nog danken voor zijn vriendelijke woorden in mijn richting.

De **voorzitter**: Ik wil mevrouw Jonger vragen om nog even te reageren op de uitleg van de staatssecretaris van haar motie. De heer De Roon zal ik vervolgens vragen of hij zijn motie wil indienen. Wij zijn een beetje onthand, want het kopieerapparaat heeft wel een blanco velletje opgeleverd. Ik hoop dat hij de tekst nog heeft.

Mevrouw **Jonker** (CDA): Ik wil even misbruik maken van deze gelegenheid om te zeggen dat ik het wel vreemd vind dat Rusland niet behoort tot het werkprogramma van de Europese Commissie, zoals de staatssecretaris heeft beaamd, maar dit even terzijde.

Terecht heeft de staatssecretaris helemaal geen trek in een nieuw agentschap. Dat zou ook de wereld op zijn kop zijn en ook ongelooflijk veel nieuwe administratieve lasten opleveren. Daar zijn ook wij zeker geen voorstander van. In mijn inbreng gaf ik al aan dat het volgens ons normaliter zou moeten gebeuren door een panel van deskundigen die nieuwe wetgevingsvoorstellen steekproefsgewijs toetst.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Wij zijn altijd erg voor Actal. Als wordt gevraagd om een panel van deskundigen, dan bestaat dat volgens mij al. Binnen de Commissie hebben wij die groep onder leiding van de heer Attiliana en wij hebben die commissie-Stoiber waarin ook Nederlanders zitten. Wat wilt u nu?

Mevrouw **Jonker** (CDA): Ik wil wat ik letterlijk geformuleerd heb en sluit daarmee aan bij een voorstel dat het Europese Parlement unaniem heeft aangenomen. Ik ken de door u genoemde groepen, commissies of panels niet, maar ik veronderstel niet dat zij doen wat ik heb bedoeld.

De **voorzitter**: Dan krijgt de heer De Roon de gelegenheid om de motie in te dienen die hij had uitgeschreven, maar blijkbaar niet kopieerbaar is. Als hij hem nu opnieuw voorleest, komt het ook in het stenografisch verslag te staan.

De heer **De Roon** (PVV): Voorzitter. Vooraf wil ik nog wel even reageren op de woorden van de staatssecretaris over een gedachtepolitie. Dat zijn natuurlijk flauwe opmerkingen, want er is geen mens die in dezen voor een gedachtepolitie zou willen pleiten en ik zeker niet. De motie moet worden gezien als een oproep tot terughoudendheid. Vandaar het verzoek aan de regering om de Commissie op te roepen tot terughoudendheid als het gaat om beïnvloeding van de uitkomsten van de Europese verkiezingen. De manier waarop nu in de stukken is geëtaleerd hoe de Europese Commissie zich wil bemoeien met die Europese verkiezingen en daarop invloed wil uitoefenen door voorlichting te geven, vind ik ongepast, vind ik geen goede behartiging van de belangen van de Europese Unie en gaat mij veel te ver. Daarom wil ik inderdaad die motie indienen, maar dan moet u mij de tekst wel even teruggeven, want ik heb geen ander exemplaar.

De **voorzitter**: Het probleem is dat de kopie niet leesbaar is en dat het origineel naar de Griffie is. Wij zullen dan even moeten schorsen om de tekst terug te halen.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Ik verzoek de heer De Roon, nu zijn motie in te dienen.

De heer **De Roon** (PVV): Voorzitter. Wij vinden de Europese Commissie een te grote belanghebbende in dezen en daarom dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat beïnvloeding en zelfs de schijn van beïnvloeding van het verkiezingsproces voor het Europees Parlement door de Europese Commissie vermeden moet worden;

verzoekt de regering om er bij de Europese Commissie op aan te dringen om zich in 2009 (totdat de verkiezingen voor het Europees Parlement zijn afgerond), te onthouden van voorlichtingsactiviteiten waarin de visie van de Europese Commissie over de "meerwaarde" van de EU wordt geëtaleerd,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid De Roon. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 408 (21501-20).

Staatssecretaris **Timmermans**: Voorzitter. Zal ik nu op beide moties reageren? Goed.

In het dictum van de motie van mevrouw Jonker wordt de regering gevraagd, te bevorderen dat een Europees equivalent van Actal wordt opgericht. Dit kan ik niet anders lezen dan dat er een nieuwe instelling komt. Daarom ontraad ik de aanneming van deze motie. In de motie van de heer De Roon wordt de regering gevraagd, de Europese Commissie op te roepen om zich te onthouden van voorlichtingsactiviteiten waarin de visie van de Europese Commissie over de meerwaarde van de EU wordt geëtaleerd. Dit gaat veel verder dan het zich bemoeien met een verkiezingscampagne. Ik zou de Commissie iets moeten vertellen over haar werk. Ik kan de Commissie dit moeilijk verbieden. Daarom ontraad ik ook de aanneming van deze motie.

De **voorzitter**: Ik stel vast dat wij inclusief de moties, de eerste en tweede termijn van de Kamer en de reactie van het kabinet hebben afgerond. Ik sluit de vergadering.

Sluiting 17.03 uur.